

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Β

31 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1902

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

Τὸ ὄνομα αὐτό, με τὸ ὁποῖον ἐπαρασημοφόρησε προχθὲς ἡ ἐπίσημος Γαλλία τὸν ποιητὴν τοῦ *Pèlerin Passionné* καὶ τῶν *Stances* δ' ἡμᾶς δὲν εἶνε μόνον τὸ οἰκογενειακὸν ὄνομα τοῦ *Jean Moréas*, ἔχει καὶ ἰδιαιτέραν σημασίαν, μίαν ἱστορίαν συνδεδεμένην μετὰ τὴν παρ' ἡμῶν φιλολογικὴν κίνησιν τῆς παρελθούσης εἰκοσιπενταετίας.

Ὁ ποιητὴς ὅστις σήμερον ἀποτελεῖ μίαν ἀναμφισβήτητον γαλλικὴν δόξαν, ἔγραψεν ἄλλοτε εἰς τὴν γλῶσσαν μας.

Καὶ ἔγραψε στίχους, διηγήματα, φιλολογικὴν μελέτην, πάντα ταῦτα μετὰ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς του, ἐποχῆς ὑπερρωμαντικῆς καὶ μετρίας, ἱκανὰ ὅμως νὰ δεῖξουν ξεχωριστὴν τὴν φυσιογνωμίαν τοῦ ποιητοῦ, μίαν νεότητα ἀλκιμον καὶ σθεναράν.

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἀπὸ τὰς *Τρυγόνας* καὶ *Ἐχιδνας*, ποιητικὴν συλλογὴν ἐκδοθεῖσαν εἰς τὰ 78 καὶ ἀπὸ τὸ φυλλάδιον ἐκεῖνο τὸ δημοσιευθὲν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς φιλολογικῆς μονομαχίας Βλάχου καὶ Ροῦδου, καὶ ἀπὸ τὸ διηγημά του τὸ καταχωρηθὲν πρὸ εἴκοσι καὶ τριῶν χρόνων εἰς τὴν « Ἐστία », δὲν διαφαίνεται ἀκόμη ὁ ἀπαράμυλλος ποιητὴς τῆς σήμερον, ἀλλὰ τὰ

ἔργα ταῦτα, μολοντοὶ εἶνε τὰ πρῶτα φιλολογικὰ βήματα τοῦ *Jean Moréas*, εἶνε μία ἐπανάστασις, ἐν ἀμυδρῶν φῶς ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, κατὰ τὴν ὁποῖαν ὁ Σολωμὸς δὲν ἀνεγινώσκετο πλέον καὶ ὁ Βαλαωρίτης ἐθεωρεῖτο ἰδιωματιστὴς καὶ ποιητὴς ὄρεσίβιος!

Τὸ διηγημά του, κράμα ρεαλισμοῦ καὶ αἰσθηματικότητος, εἶνε ποιητικώτατον, μετὰ μίγισσας καὶ ἔξωτικά, δηκτικώτατον δὲ τὸ φυλλάδιον τοῦ ἐκεῖνο καὶ ἐμβριθές, παρὰ τὴν νεαρὰν του ἡλικίαν καὶ τὸ ἀσυστηματοποίητον ἔτι τῆς διαμορφώσεώς του.

Ἄλλ' ὅτι ἰδιαιτέρως χαρακτηρίζει τὸν *Moréas*, ὡς νεοέλληνα καλλιτέχνην, εἶνε ἀκριβῶς ἡ ποιητικὴ του συλλογή. Τόμος ἔξ ὀγδοήκοντα σελίδων, περικλειὼν πρωτότυπον καὶ μεταφραστικὴν ἐργασίαν πολλοῦ λόγου ἀξίαν καὶ περισσοτέρας παρατηρήσεως. Τὰ περισσότερα ποιήματα τῶν *Τρυγόνων* καὶ *Ἐχιδνῶν* εἶνε εἰς καθαρεύουσαν γλῶσσαν, ἀλλ' ὅσα εἶνε γραμμένα εἰς τὴν δημοτικὴν — πρᾶγμα τὸ ὁποῖον τότε ἐθεωρεῖτο βάνανσον — εἶνε ποιήματα γεμῆτα ἀπὸ λεπτοῦ αἰσθημα καὶ ἀπὸ πάθος ἐκχειλίζον. Ἄλλ' ὅμως καὶ εἰς ἐκεῖνα

ΕΡΓΟΝ ΡΟΔΙΝ

ΤΟ ΦΙΔΙ

Ἰωάννης Παπαδιαμαντόπουλος

ώραίαι καὶ τομηραὶ εἰκόνες δὲν εἶνε σπάνιαι.

Εἰς τὴν συλλογὴν αὐτὴν ὀφείλει νὰ παρατηρήσῃ κανεὶς ἰδιαιτέρως καὶ ὅποια ποιήματα μετέφραζεν ὁ ποιητής. Θὰ ἴδῃ τότε ὅτι τὰ ὀνόματα τοῦ Γκαίτε, τοῦ Σίλλερ, τοῦ Ἄινε, εἶνε ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἰδιαιτέρως τὸν εἴλκνον.

Χαρακτηριστικὸν ἐπίσης ἀξιοσημείωτον εἶνε ὅτι περιέχει καὶ γαλλικὰ ποιήματα, πρωτότυπα, καταδηλοῦντα τὴν ἐγκράτειαν ἣν εἶχεν ὁ ποιητής, τῆς γλώσσης εἰς τὴν ὁποίαν σήμερον γράφει ἀριστουργήματα.

Ἡ ἀτελής αὐτῆ σκιαγραφία τοῦ Ἰωάννου Παπαδιαμαντοπούλου, θὰ ἦτο ἀτελεστέρα ἂν δὲν παρεδέτομεν στροφὰς τινὰς ἀπὸ τοῦ βιβλίου του, τὰς μὲν πρωτοτύπου, ἄλλας δὲ κατὰ μετάφρασίν του:

... Ὅπου σταθῶ, ὅπου γυρίσω.
Στὸν κόσμον ἢ στὴν ἐρημίαν,
Παντοῦ καὶ πάντα θ' ἀντικρύσω
Τὴν ἐδικὴν σου ζωγραφίαν.

Βλέπω τὰ μαῦρα τὰ μαλλιά σου
Μέσ' στὸ σκοτιάδι τὸ βαθύ,
Βλέπω τὴ φλογερὴν ματιά σου
Στοῦ ἡλίου τὴ φεγγαβολή...

...Κ' ἐγὼ τῆς ἀποκρίθηκα: ἂν σβῆσω τὴ φωτιά
Ποῦ μέρα νύχτ' ἀχόραταγ μου τρώει τὴν καρδιά,
Ἄν τὴ γλυκεῖά τὴν ὄψι σου πασχίσω νὰ ξεχάσω,
Μὰ δὲν μετὴν ἀγάπη σου καὶ τὴ ζωὴ θὰ χάσω!

... Σφουρίζει ἔξω ἄνεμος τρολλός,
Σὰν νὰ φωνάζῃ ἄγριο θηρίο·
Τὶ κρίμα νὰν κανένας μοναχός,
Στὸ τζάκι του κοντά, μὲ τέτοιο κρόνο!

TRIOLET

Qu' il était doux, ce long baiser
Qu' un soir j' ai cueilli sur ta lèvre,
Promettant de ne pas jaser;
Qu' il était doux ce long baiser!
Je ne savais comment oser:
Je trissonnais, j' avais la fièvre...
Qu' il était doux, ce long baiser
Qu' un soir j' ai cueilli sur ta lèvre!

Αἱ στροφαὶ αὐταί, ὡς εἶνε καταφανές, δὲν ἔχουν καμμίαν σχέσιν μεταξὺ των, ἔχουν ὅμως μεγάλην σχέσιν μὲ τὴν ποίησιν, τὴν ποίησιν τὴν ἀληθινὴν καὶ τὴν αἰωνίαν καὶ περὶ αὐτοῦ πρόκειται.

Ἄλλὰ τάχα θὰ ἠδύνατο κανεὶς ξεφυλλίζων τὸ πολῦτιμον αὐτὸ βιβλιαράκι νὰ μὴ σταματήσει καὶ πρὸ τῶν θαυμασίων ἐκείνων μεταφράσεων, τοῦ Ἐξωτικοῦ τοῦ Γκαίτε ἰδίως καὶ τοῦ Τραγουδιοῦ τοῦ Ἀπελιτισμένου τοῦ Murger;

Ἄν ἀπὸ τὸ δεύτερον ἀποτελεῖ ἀκρωτηριασμὸν ἀριστουργήματος ἢ παραθέσει μερικῶν στροφῶν, ἀπὸ ἐκεῖνο ὅμως τοῦ Γκαίτε δὲν πιστεύομεν ἢ ἀντιγραφή ὀλίγων τετραστίχων νὰ εἶνε ἱεροσυλία.

Ποῖος τὰ μεσάνυχτα καρβακεύει;
Εἴν' ὁ πατέρας μὲ τὸ παιδί
Τῶχει σιὰ στήθια του καὶ τὸ χαιδεύει
Καὶ κάποιον σκύβει καὶ τὸ φιλεῖ.

— Παιδί μου ἔλα, τί σὲ τρομάζει;
Θάχης τῆς κόρης μου γὰ συντροφιά,
Ποῦ δταν τὴ λίμνη μας νύχτα σκεπάξῃ
Χορεύουν εὐθύμες στὴν ἀμμονδιά.

Μ' ἀρέσει ἢ ὄψι σου, χρυσό μου ἀστέρη,
Μὰ σὺ δὲν ἐρχοσαι' σὲ πέγνω ἐγώ...

— Πατέρα, ἀπλώσε τ' ἄγριο χέρι,
Πατέρα, μ' ἐπνίξε τὸ ξωτικό.

Τρέμει ὁ πατέρας του καὶ ἰαλόγος του
Κεντῶ καὶ χάνεται σὸν ἀστραπή·
Φθάνει στὴ θύρα του ὠμίμ τὸ γυῖο του
Κρόνο στὸν κόρφο του, νεκρὸ κρατεῖ.

Δὲν γνωρίζομεν μεταφράσεις πολλὰς αἱ ὁποῖαι νὰ δύνανται νὰ συγκριθοῦν μὲ τὴν ἀνωτέρω μετάφρασιν.

Τὸ εἶγος, τὸ ὁποῖον ὁ δαιμόνιος ποιητής τοῦ Φάουστ ἔκλεισεν εἰς τὸ μικρὸν αὐτὸ ἀριστουργήμα, ὁ νεαρὸς τότε ποιητής τῶν Τρυγόνων καὶ Ἐχιδνῶν τὸ ἔκλεψεν ἀπὸ τοὺς γερμανικοὺς στίχους, καὶ ἔπλασε μὲ τὸ ἴδιον ἱερὸν πῦρ τὰς ἀναφρισσοῦσας στροφὰς τοῦ Ἐξωτικοῦ του.

Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὸ ἄλλο ἀριστούργημα τοῦ Murger, τὸ Τραγοῦδι τοῦ Ἀπελιτισμένου, τοῦ ὁποῖου τὴν μετάφρασιν ἴσως ἄλλοτε δημοσιεύσωμεν δλόκληρον.

Εὐγενῆς Ἀθηναῖος — ὅπως ὁ ἴδιος γράφει κάπου — ὁ Ἰωάννης Παπαδιαμαντόπουλος, υἱὸς τοῦ ἄλλοτε εἰσαγγελέως τοῦ Ἀρείου Πάγου καὶ ἀπόγονος τῆς ὁμωνύμου μεγάλης Πελοποννησιακῆς οἰκογενείας, ἐσπούδασε τὴν νομικὴν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Πανεπιστήμιον, καὶ ποῖν ἀκόμη γίνῃ ὁ Jean Moréas τῆς Γαλλίας, ἔζησε τὸν βίον τοῦ σπουδαστοῦ εἰς τὸ Μόναχον, λάτρης τῆς Γερμανικῆς σοφίας ἀπὸ τὴν πρώτην του ὀργῶσαν νεότητα.

Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΩΡΕΑΣ

ΓΑΛΛΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

Εἰς τὴν περίφημον « Ἀνάκρισιν » — ἓνα ἱστορικὸν βιβλίον — τὴν ὁποίαν ὁ Ὑρὲ ἀφιέρωσεν εἰς τὸν συμβολισμὸν καὶ εἰς τὴν ὁποίαν παρήλασαν κανὰ τὸ 1890 αἱ γνώμαι ὅλων τῶν φιλολόγων, μυθιστοριογράφων καὶ ποιητῶν ἐν σχέσει μὲ τὰ νέα φιλολογικὰ ρεύματα, τὸ ὄνομα τοῦ Ἰωάννου Μωρεᾶς ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἀναφέρεται περισσότερον ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα. Ὅλοι εἶπον τὴν γνώμην των περὶ τοῦ ποιητοῦ καὶ μολοντί ἢ γνώμη αὐτῆ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κάθε ἄλλο ἦτο παρὰ εὐμενῆς, ἐδείκνυνεν ὅμως ὅτι κανεὶς δὲν τὸν ἠγνόει.

Καὶ τοῦτο ἦτο φυσικὸν ἂν φαντασθῆ κανεὶς ὅτι ἀπὸ τοῦ 1885 τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν πρῶτος αὐτὸς ἐδημοσίευσεν εἰς κύριον ἄρθρον τοῦ « Φιγαρώ » τὸ μανιφέστον τῶν Συμβολιστῶν, τὸ ὄνομά του ἐφέρετο εἰς ὅλα τὰ στόματα καὶ ἦτο ὁ πυρὴν ὅλων τῶν συζητήσεων καὶ ἐξεδήλωνεν αὐτὸ καὶ μόνον τὰς νέας τάσεις τῆς ποιήσεως.

Ὁ συμβολισμὸς τρόντι ἀνέδειξε τὸν Ἰωάννην Μωρεᾶς. Πρῶτον, ἐπὶ δεκαετίαν καὶ πλέον, εἰς Παρισίους ἐργάζετο σιωπηλὴν ἐργασίαν, ἔγραφε ποιήματα ἀλλ' ἢ φήμη δὲν ἤρχετο νὰ τοῦ κρούσῃ τὴν θύραν. Τὸ ἄρθρον ὅμως τοῦ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΩΡΕΑΣ

« Φιγαρώ », ἢ ἔκδοσις τοῦ « Περιπαθοῦς Προσκυνητοῦ », ἢ παροιμιώδης του φιλία μὲ τὸν Βερλαῖν, τὸν ἔκαμαν γνωστὸν. Καὶ τότε κρι-

τικοί, δημοσιογράφοι, συναδέλφοι παρετήρησαν ότι εις τὸν «Περιπαθῆ Προσκυνητὴν» καὶ εἰς τὰς *Syrtes et Cantilènes* ὄχι μόνον ἕνας ποιητῆς ἀλλὰ καὶ μία ποιήσις νέα ἠγοίετο διὰ τὴν γαλλικὴν φιλολογίαν.

**

Δὲν θὰ ἦτο κινδυνώδες νὰ εἶπη κανεὶς ὅτι μολονότι σηματοφόρος τοῦ συμβολισμοῦ καὶ προασπιστὴς τοῦ ὁ Μωρεάς, δὲν ἠκολούθησε μολαταῦτα ποτὲ τοῦ συμβολισμοῦ τὰς ἀρχὰς καὶ δὲν ἔγραψε πρὸ πάντων ποτὲ συμβολικὰ ποιήματα.

Καὶ αὐτὸς ὅπως καὶ ὁ Βερλαὶν εἶχον παρὰ πολὺ τάλαντον ὥστε νὰ γείνουν συμβολισταὶ καὶ νὰ θυσιάσουν εἰς τὴν παροδικὴν αὐτὴν μόδον. Δὲν θέλομεν νὰ φανώμεν, σημειώσατε, οὔτε δυσμενεῖς, οὔτε ἄδικοι διὰ τὴν φιλολογικὴν αὐτὴν ἰδιοτροπίαν τῆς Γαλλίας ἢ ὁποία τόσον ὀλίγον διάρκεσεν. Ὁ συμβολισμὸς ἂν δὲν ἐπρόσθεσε τίποτε εἰς τὴν ποιήσιν, ἐπρόσθεσεν ὅμως πολὺ εἰς τὴν φιλολογικὴν ζωὴν τῆς Γαλλίας, ὑπῆρξεν ἕν ἀφύπνισμα, ἕνα κτύπημα πτερονιστήρων καὶ ἕνα λουτρόν ἀναγεννήσεως. Δὲν ἦτο ὅμως ἡ σχολὴ ἢ ὁποία ἐδύνατο νὰ γοητεύσῃ, καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ, διὰ τοῦτο δὲ ὅπως ὁ ποιητὴς τῶν «Κρονεῖων ποιημάτων» τοιουτοτρόπως καὶ ὁ λαξευτὴς τοῦ «Περιπαθοῦς Προσκυνητοῦ» διέβη μόνον τὸν συμβολισμὸν χωρὶς νὰ σταθῇ μίαν στιγμὴν εἰς αὐτόν.

Ἄλλ' ἂν εἶνε ἐσφαλμένη ἡ γνώμη κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Μωρεάς ἐξετιμήθη διὰ τὸν συμβολισμὸν του, δὲν εἶνε ἀνακριβὴς ἡ ἰδέα ὅτι ὁ Μωρεάς καθεῖξε καὶ κατέχει μίαν ἀπὸ τὰς πρωτίας θέσεις εἰς τὰ γαλλικὰ γράμματα.

Μολονότι Ἕλληνα τὴν καταγωγὴν, μολονότι ξένος κάπως εἰς τὴν Γαλλίαν, κατώρθωσε μόνος μέσα εἰς τὸν πυρετὸν τῶν μιμικῶν καὶ στείρων σχολῶν νὰ εὔρῃ τὴν ἀληθῆ πηγὴν ἐκ τῆς ὁποίας καὶ μόνῃς ἡ γαλλικὴ φιλολογία ἠδύνατο νὰ λάβῃ ζωὴν — τὴν ἀρχαιότητα — καὶ ἠντλησεν ἐξ αὐτῆς δῶρα καθαρότητος, ἀπλότητος, διαυγείας, ἀφελείας, λημονημένα καὶ ὡς ἀγνωστα. Ὅτι εἶχε κάμει ἄλλοτε ὁ Ρονσάρ μὲ τοὺς Ἕλληνας τὸ ἔκαμεν ὁ ποιητὴς μας μὲ τὸν Ρονσάρ. Μελετήσας θαυμασιῶς τοὺς πρώτους αὐτοὺς ποιητὰς τῆς Γαλλίας, οἱ ὅποιοι ἦσαν κατὰ τὸ ἥμισυ Ἕλληνες τὴν ἐμπνευσιν, ἐξοικειώθη τὴν ψυχὴν των, ἀφομοιώθη τὰς λέξεις των, τὸ ὕφος, καὶ κατώρθωσε νὰ ἀναλήσῃ τὴν ἐποχὴν των καὶ νὰ γίνῃ σύγχρονός

των. Καὶ εἰς τὴν ψυχὴν αὐτὴν τοῦ Ρονσάρ ἀνέμιξε κάτι τι περισσότερον ἑλληνικὸν ἀκόμη, μίαν ἀνάμνησιν τῆς πατρίδος του, μίαν χροιάν τῶν ἀττικῶν βουνῶν, εἰς τὰ ὁποῖα εἶχε γεννηθῆ, τῆς αἰθρίας εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε τὸ πρῶτον ἀναπνεύσει.

Καὶ εὐρέθη αἴφνης ἀπροόπτως ὅτι ὁ ποιητὴς αὐτὸς ὅστις ἤρχετο ἀπὸ μίαν παραλίαν τῆς Μεσογείου ἐνεθύμιζεν εἰς τὴν Γαλλίαν τὸ παρελθόν τῆς καὶ ἐπραγματοποιεῖ ἐντὸ αὐτῆς μίαν ποιητικὴν ἀναγέννησιν.

**

Εἶνε δυστυχῶς ἀδύνατον νὰ πειραθῶ ἐδῶ οὔτε κἂν ἀπλὴν ἀνάμνησιν τοῦ ἔργου τοῦ Μωρεάς.

Πρέπει νὰ εἶπω ὅτι ἡ «Ἐριφίλη» καὶ ἡ «Οἰνῶνῃ μὲ τὸ καθαρὸν πρόσωπον» ἦλθον νὰ ἀυξήσουν τὴν δόξαν τοῦ ποιητοῦ μας καὶ νὰ τὸν ἀποδείξουν ἀληθῶς κλασικὸν μέσα εἰς τὴν σύγχρονον κατάπτωσιν τοῦ γαλλικοῦ πνεύματος.

Ἐκτοτε ἡ καθαρότης, ἡ διαύγεια, ὅλα τὰ γαλατικά δῶρα τοῦ Μωρεάς ἠύξησαν, καὶ τὰ τελευταῖα του ἔργα αἱ *Stances* αὐταί, αἱ διανγείς καὶ σεμναὶ καὶ καθαφαὶ ὡς Καραΐτιδες, καὶ ἡ «Ἰφιγένεια» ἐχαριετίσθησαν ὡς γεγονότα ἀπὸ τὴν γαλλικὴν κριτικὴν.

Θὰ ἤθελα νὰ παραθέσω τὴν γνώμην τῶν κριτικῶν περὶ τοῦ ποιητοῦ μας, θὰ ἤθελα νὰ ἐπαναλάβω χωρὶς εἰς τὰ ὁποῖα ὁ Ἀνατόλ Φρανς τὸν ἀπεκάλεσε τὸν «διανγέστερον τῶν γάλλων ποιητῶν», θὰ ἤθελα νὰ ἀναμνησθῶ τῶν ἀρθρῶν τοῦ Φουκιέ, τῶν κριτικῶν τοῦ Γκουρμών, τῶν ἐξυμνηστηρίων μελετῶν εἰς τὰς ὁποίας ὁ φανατικὸς Κάρολος Μωρεάς τὸν ἀνεβίβασεν, ὄχι ἀδίκως, εἰς τὸν ἔβδομον οὐρανόν.

Ἄλλὰ θὰ ἔπρεπε νὰ ἀναμνησθῶ ὁλοκλήρου τῆς φιλολογικῆς Γαλλίας. Πρέπει ἄλλως τε νὰ εἴπωμεν ὅτι εἰς τὴν συνείδησιν τῆς νέας γενεᾶς ὁ Μωρεάς εἶνε ὁ μόνος ἄμεμπος ποιητῆς — *proëte impeccable* — μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Δελίλ — καὶ ὅτι εἰς τὴν ἐκλογὴν τῆς «Γραφίδος» ἦλθε δεύτερος ὡς πρῶτος τῶν ποιητῶν.

**

Ἡ «Ἰφιγένεια» ὑπῆρξεν ἐπὶ πολὺ τὸ ὄνειρον καὶ ἡ φιλοδοξία τοῦ Μωρεάς. Εἰς τοὺς στίχους τῆς τραγωδίας αὐτῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἠθέλησε νὰ μεταδώσῃ τὸν Εὐριπίδην διὰ μέσου

τοῦ Ρονσάρ, ἔθεσεν ὅλην του τὴν προσοχὴν. τὴν ἐμπνευσιν καὶ τὴν ἀγάπην. Ἡ «Ἰφιγένεια» ἀφοῦ ἐπὶ ἔτη ἀπησχόλησε τὴν ἀρκετὰ δκνηρὰν ζωὴν τοῦ ποιητοῦ, εἶνε πλέον τελεία περιμένουσα νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸ φῶς τῆς σκηνῆς.

Ἡ μόδα τῶν ἀρχαίων δραμάτων εὐρίσκειται εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς εἰς τὴν γαλλικὴν πρωτεύουσιν Μετὰ τὸν «Οἰδίποδα Τύραννον» ἢ «Ἀλκιστις», μετὰ τὴν «Ἀλκιστιν» ἢ «Λυσιστράτη» μετ' αὐτὴν ὁ «Οἰδίποδος ἐπὶ Κολωνῶ» τὸν ὁποῖον θὰ παῖξῃ ὁ Μοννέ Σουλὺ κατέκτησαν ἢ πρόκειται νὰ κατακτήσουν ὅλην τὴν εὐνοίαν τοῦ κοινού.

Ἡ «Ἰφιγένεια» παιζομένη ἀπὸ τῆς Γαλ-

λικῆς Κωμωδίας — καὶ αὐτὴ εἶνε ἡ θέλησις τοῦ Μωρεάς — θὰ στεφανώσῃ ὄχι μόνον τὰς προσπαθείας ἀλλὰ καὶ τὸ στάδιον τοῦ ποιητοῦ. Ὑποθέτομεν ὅτι τὴν ἐσπέραν ἐκείνην θὰ εἶνε μία ὠραία ἐπιτυχία. Ὁ Εὐριπίδης εὐρίσκων ἕνα Γάλλον ποιητὴν κράτιστον εἰς τὰς παραδόσεις τοῦ γαλατικοῦ πνεύματος καὶ ὅστις ὑπῆρξεν Ἕλληνα πρὶν γίνῃ Γάλλος, θὰ ἀναστήσῃ μέσα εἰς τὴν θαυμασίαν ἐκείνην σκηνὴν εἰς τὴν ὁποίαν πηγαίνουν νὰ καταλήξουν καὶ νὰ καθιερωθῶν ὅλα τὰ ἀριστουργήματα.

Καὶ ἡ ἐσπέρα αὐτὴ μεγάλη διὰ τὸν Μωρεάς θὰ εἶνε τιμητικὴ ὀλίγον καὶ διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Ν. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΜΩΡΕΑΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Μία φωτογραφία ἐπάνω εἰς τὸ γραφεῖόν μου τῆς πρώτης του νεότητος, τῆς ἐποχῆς τοῦ ἔγραφε τὰς *Τρυγῶνας* καὶ *Ἐχίδνας*, καὶ μία ἄλλη τῆς ὠρίμου ἡλικίας του, δὲν ἔχουν καμμίαν σχεδὸν ὁμοιότητα μὲ τὸν ποιητὴν, ὁποῖον τὸν ἐγνώρισα ἕνα βράδυ, περιδιαβάζοντα βραδέως καὶ ἀσκόπως εἰς τὸ περιβόλιον τῆς πλατείας τοῦ Συντάγματος.

Εἰς τὴν πρώτην ἡ ἐπιμέλεια τῆς περιβολῆς εἶνε ἀπαράμιλλος, εἰς τὴν δευτέραν ἡ κομψότης καταφανής, εἰς ἀμφοτέρας δὲ ἡ χάρις ἐκείνη ἢ ἐπίκτητος, τὴν ὁποίαν δίδει ἡ προσοχὴ καὶ ἡ παρατήρησις.

Καὶ εἰς τὴν ὄψιν τῶν δύο αὐτῶν εἰκόνων τοῦ ποιητοῦ, δὲν θὰ τὸν ἀεγνώριζε ποτέ, παρ' ὅλην τὴν ἀδιατάρακτον ὑπερφάνειαν τῆς κεφαλῆς του, ἥτις δὲν λείπει καὶ ἀπὸ τὰς προσωπογραφίας του ἐκείνας, καὶ τὸν ἀνελλιπῶς φερόμενον ἔκτοτε μονύελόν του. Ὁ ποιητὴς ἄλλως ἦτο πάντως διάφορος, χάρις εἰς τὴν ἀπλότητα, τῆς περιβολῆς του καὶ τὴν ρεπούμπλικάν του τὴν ἀντικαταστήσασαν, κατὰ τὴν ἐδῶ διαμονὴν του, τὸν ἱστορικὸν ὑψηλὸν του πῖλον, μὲ τὸν ὁποῖον ἐφάνετο ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς παρισινούς δρόμους, καὶ εἰς τὰς γειτογραφίας τότε τότε περιοδικῶν καὶ ἐφημερίδων. Ὁ ποιητὴς ἐδῶ ἦτο ἕνας ἀπλοῦς ταξειδιώ-

της κατ' ἐπίφασιν, κατὰ βάθος δὲ νοσταλγὸς τῆς πατρίδος γῆς τὴν ὁποίαν ἐπανέβλεπε μετὰ εἰκοσαετῆ ἀπουσίαν.

Ἐπαναβλέπω τὴν Πατρίδα μου, — γράφει — ὕστερα ἀπὸ 19 χρόνων ἀπουσίαν. Εἶνε νύχτα σκοτεινὴ. Γύρω μου ἐρημιά. Ἐνα καφενεῖον φωτίζεται εἰς τὸ βῆθος. Ἐπάνω μου ὁ ἀττικὸς οὐρανός, αὐτὸς ὁ οὐρανὸς ὁ ἀπαράμιλλος. Τρία κυπαρίσσια μπροστὰ μου ἀνισούψῃ ἀκνητοῦν. Ὡ θαυμασία φύσις! δὲν με συγκινεῖ τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ ὁμορφιά σου!»

Καὶ ἐπειδὴ τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἡ Πατρίς ἐνικῆτο καὶ καθυβρίζετο, ἦτο μελαγχολικὸς καὶ ἐξουθενωμένος, περίλυπος μέχρι θανάτου.

Ἐνθυμοῦμαι τὴν εἶδησιν τοῦ πανικοῦ τοῦ θεσσαλικοῦ στρατεύματος. Τὸν ἐτάραξε μέχρι δακρύων καὶ τὸν ἐκάρρωσεν εἰς θανάσιμον ἀκνησίαν. Ἐζήτησεν ἀμέσως ὡς συνήλθε, νὰ ἐκχύσῃ τὸν κόπον του ἐκτὸς τοῦ πλήθους, τοῦ ἀλλαλάζοντος περὶ αὐτὸν καὶ φρενιτώδους, καὶ με ἔσυρεν ἀπὸ τὴν χεῖρα μικρὰν καὶ ἀνήλθομεν σιωπηλοί, μέσα εἰς τὸ βραδυνὸν σκιάφω, τὴν Ἀκρόπολιν, καὶ ἐκαθήσαμεν κάπου ἐκεῖ καὶ ἐκλαύσαμεν.

Τὰς ἐντυπώσεις του περὶ τοῦ πολέμου ἐδημοσίευσεν κατόπιν εἰς τὴν «Κοσμοπόλιν». Εἰς μίαν σειρὰν θαυμασιῶν ἀνταποκρίσεων, σελί-

δων γεμάτων ἀπὸ ποίησιν καὶ μουσικῆν, εἶνε
ξχωρισταὶ αἱ γραμμαὶ ἐκεῖναι αἱ ἀφιερωμέναι
εἰς τὰς συμφορὰς τοῦ τελευταίου μας πολέμου.

Ἐν τούτοις, παρ' ὅλην αὐτὴν τὴν ἀνάμνησιν,
ἥτις ἐδηλητήριασε τὴν βραχεῖαν παραμονὴν
του, καὶ ἥτις δὲν τὸν ἀφῆκε εἰς τὰς εὐγενεῖς
συγκινήσεις μιᾶς τοιαύτης ἐπιστροφῆς, ὁ ποι-
ητὴς μοῦ ἔδιδε στιγμὰς ἀλησιμονήτους καὶ ὥρας
τῶν ὁποίων τὸ λεπτὸν μεθυστικὸν ἄρωμα, ὁ
ἀπὸ τότε χρόνος δὲν ἐξήμισην.

Καὶ θὰ ἐνθυμοῦμαι πάντοτε τὴν μουσικὴν
τῶν θαυμασίων στίχων τοὺς ὁποίους μοῦ ἀ-
πήγγελλεν ἀπὸ τὴν «Ἰφιγένειάν» του, ἓνα ἀπό-
γευμα εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, καὶ μίαν ἱστορίαν
του εἰς τὸν Ἐλαιῶνα, τὸν ὁποῖον ἐλεσκέπτετο
συχνὰ νέος, καὶ τὸν ὁποῖον ὅταν ἐπανεῖδε μετ'
ἐμοῦ, τείνων τὰς χεῖρας οἰνοεῖ εἰς ἐναγκαλισμὸν,
τὸν προσεφώνησεν εἰς τὴν μητρικὴν του γλῶσ-
σαν: — *Χαῖρε, χαῖρε εἰρηνικὸν καταφύγιον τῆς
νεότητός μου, ἱερὸν καὶ ἀλησιμόνητον.* Καὶ θὰ
ἐνθυμοῦμαι πάντοτε τὰς νύκτας ποῦ ἐπλανώ-
μεθα εἰς τοὺς δρόμους καὶ ἤκουα τοὺς στί-
χους του, τοὺς ὁποίους ἐτόνιζε μὲ ἓνα ἰδιαίτε-
ρον χρωματισμὸν, καὶ εἰς τοὺς ὁποίους ἡ φω-
νὴ του ἔδιδε ἓνα κυματισμὸν ρωμαλέον καὶ
ἀρχαιότροπον.

Κάποιο δειλινὸν, ἐνῶ κατηρχόμεθα τὴν ὁδὸν
Φιλελλήνων, ὁ ποιητὴς ἐστάθη ἔξαφνα καὶ
μοῦ ἔδειξε μίαν οὐρίαν.

— Σ' αὐτὸ τὸ σπῆτι ἐγεννήθηκα, μοῦ εἶπε,
καὶ ἀνετράφηκα. Ἐνθυμοῦμαι τὴν παιδαγωγὸν
μου ποῦ μ' ὀδηγοῦσε στὸν περίπατο — εὐ-
λογημένη ἡ ὥρα της! — μὲ ἔφερνε πάντοτε
εἰς τοὺς στήλους, καὶ μοῦ ἔδειχνε τὸ ἀπέραντον
διάστημα καὶ μοῦ ἔλεγε — *Κύτταζε, μικρό μου,
τὴ θάλασσα, πόσον εἶνε ὠραία.* —

Ὅταν ἀργότερα ἀνέγνωσα τὰς *Στροφάς*, τὴν
τελευταίαν ποιητικὴν *Συλλογὴν* του, ἥτις τὸν
ἔκαμεν ἑπλότην τῆς Λεγεῶνος, καὶ ἥτις ἔγινεν

ἀφορμὴ νὰ γραφοῦν καὶ νὰ γράφονται ἀκόμη
ἄρθρα ἐπὶ ἄρθρων, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ ποιητὴς νὰ
ἀνακηρύσσεται μία τῶν κορυφῶν τῆς συγχρόνου
Γαλλικῆς ποιήσεως, ἀνεμνήσθην τῆς παιδαγω-
γοῦ του. Εἰς τὰς *Στροφάς* ὑπάρχουν ποιήματα
ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὸ μέγα στοιχεῖον τῶν ὁ-
ποιῶν τὸ κάλλος καὶ ἡ μεγαλοπρέπεια καὶ ἡ
πάχνη τοῦ μυστηρίου, εἶνε ἐφάμιλλα μὲ τὴν
ἀπόκοσμον μουσικὴν τῶν ὕμνων κελεύθων...

Καὶ θὰ ἐνθυμοῦμαι τοὺς στίχους του πρὸς
τὸν Ὑμηττόν, ἓνα αὐτοσχέδιον τριστίχον τὸ
ὁποῖον μοῦ ἀπήγγειλε μίαν ἡμέραν, ἐνῶ ἐβλέ-
παμεν τὸν Ὑμηττόν καταπόρφυρον εἰς τὸ ἡ-
μίφως ἑνὸς ἡλιοβασιλέματος, καὶ δὲν θὰ λη-
σιμονήσω ποτὲ στίχους τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ
Εὐριπίδου καὶ τοῦ Αἰσχύλου τοὺς ὁποίους ἐπα-
νελάμβανε, καὶ ἀποσπάσματα δημοτικῶν τρα-
γουδιῶν, τὰ ὁποῖα ἐθεώρει τοῦ μεγάλου ἐλ-
ληνικοῦ πνεύματος τὰ τελευταῖα σελαγίσματα.

*Ἡ Εὐγενοῦλα ἡ ὁμορφή κ' ἡ μικροσπαντρεμένη
Στὸν κόσμον ἐκαυχῆθηκε πῶς χάρο δὲ φοβᾶται.*

ἀπήγγελλεν ὁ ποιητὴς.

Καὶ ἐνθυμοῦμαι τί ὠραία ἐξύμνει τὴν Ἐλ-
λάδα πρὸς ξένους ἀνταποκριτὰς ἐφημεριδῶν
οἵτινες τὸν ἐλεσκέπτοντο, μὲ πόσῃ λεπτότητα
ἐξοικονομεῖ τὰ πράγματα τὰ καταβοῶντα ἐναν-
τίον τοῦ ἐνθουσιασμοῦ του, μὲ ποίαν τέχνην
ἔστρεφε τὴν προσοχὴν τῶν ἀπὸ τὴν πεζότητα
τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, τὴν ἀπογοητευτικὴν καὶ
τὴν ἀπελπίζουσαν, πρὸς τὴν ζῶσαν ποίησιν
ἄλλων καιρῶν καὶ ἄλλων χρόνων.

Καὶ ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη τὴν ἀναχώρησίν του
ἥτις δι' ἐμὲ ὁμοίαζε μὲ ἐγκαταλειπν.

Μία θλίψις μοῦ ἔσφιγγε τὴν ψυχὴν μέχρι πό-
νου. Ἐνόμιζα ὅτι συνέτεινα καὶ ἐγὼ διὰ νὰ
φύγη μὲ μίαν μὴ ἐκφρασθεῖσαν ποτὲ ἀποκαρ-
δίωσιν καὶ μὲ μίαν ἀδιόρατον πικρίαν.

Μ ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

Σ Τ Ρ Ο Φ Α Ι

BIBLION TRITON

V

*Κάτω ἀπ' τὸ φῶς τὸ φλογερὸ σᾶς βλέπω, κυπαρίσσια,
Σὲ μὴν ὀχτιά, νὰ γγίξῃ σας ἡ ἀκρία τῶν κυμάτων,
Μέσ' στὸ γαλάζιον οὐρανὸ νὰ ξεχωρίζετε ἴσια,
Πίσω ἀπ' τὸ φράκτη φύλακες τῶν θλιβερῶν μνημάτων.*

*Εἶνε ἡ ψυχὴ μου, ἡ ἄβυσσος — ἀλλοίμονο! — ἀδερφή σας,
Τῆ νεκρικῆ καθὼς ἐσεῖς φυλάω κι ἐγὼ ἡσυχία,
Ὅμως σὰν τὴν ἀτάραχη, περήφανη κορφή σας
Ξεφεύγω ἀπὸ τὴ μοῖρα μου κι ἀπὸ τὴ δυστυχία.*

XIII

*Μοιάζω μὲ σᾶς τοὺς πεθαμένους,
Μὲ τὴν πηγὴ τὴ στερεμένη,
Μὲ τὸν ὀρίζοντα τὸ μαῦρο,
Μὲ τᾶνθος τὸ ξεφυλλισμένο,
Μοιάζω τὸ φύλλο τὸ οἰγμένο,
Σάπιω, στὴ χλόη τὴ χλωμιασμένη.*

*Μοιάζω τὸ δέντρο, ποῦ στοῦ δάσους
Τῆ γύμνια, διάπλατο προσμένει
Τοῦ νεκροκρέβατον τὴ μοῖρα,
Μὲ τὴν ὀμίχλη τοῦ χειμῶνα,
Μ' ὅλη τὴ φύση ποῦ πεθαίνει,
Τῆ μαυροφόρα καὶ θλιμμένη.*

*Ὅμως περισσότερο δὲ μοιάζω
Τοῦ Ὠκεανοῦ, ποῦ πάντα ἀνθίζει
Χωρὶς νὰ μέλλῃ τον ὁ χρόνος
Κι' ἂν φεύγῃ ἀγύριστα κι' ἂν πάη,
Τοῦ Ὠκεανοῦ, καθὼς ξεσπάει
Στὸν ἄμμο καὶ βογγᾷ κι' ἀφρίζει;*

XIX

*Στὸν κάμπο τὸν ἀπέραντο, συλλογισμένο στέκει
Τὸ ἔρμο δέντρο στὸ βοριά, καὶ στὴ χαϊδεύτραν αἶθρα,
Καὶ μὲ τὰ πλήθια φύλλα του, ποῦ σειοῦνται μαῦρα μαῦρα,
Τὸν ἥσσιο τὸν πλατύτατο μέρα τὴ μέρα πλέκει.*

Κοράκια, άγριοπεριότερα, πετοῦνε καὶ κλαρώνουν
 Στὰ μετωμένα του κλαδιά, μὰ στὸν κορμὸ του γύρα
 Δένει ἢ λειχῆρα, ἐπίβουλη καὶ φόνισσά του μοῖρα,
 Τοὺς περιπλόκαμους κισσοὺς ποῦ ἀδύνατοι τὸ ζώνουν.

Πολλὲς φορὲς τὸ γύμνωσαν ἀπ' τὴν κορφή καὶ κάτου,
 Κί ὁ ξυλοκόπος κί ὁ νοτιάς καὶ τ' άγριο ἀστροπελέκι,
 Μὰ ἐκεῖνο δείχνει ἀτάραχο τὴ θλίψη του, καὶ στέκει
 Περήφανο στὴ σιγαλιὰ τοῦ ἀπέραντου θανάτου.

BIBLION PEMHTON

XII

Όταν μέσα στὸν άνεμο καὶ μέσ' στὴ νύχτα θὲ νάρθῶ
 Στὸν ἔρμο βράχο νὰ καθήσω,
 Ποῦ καὶ τοὺς χτύπους τῆς καρδιάς ἐκεῖ θὰ λησμονήσω
 Καὶ σένα μόνο θὰ γροικῶ,

Δὲ θὰ σοῦ φτάσῃ, Ὁκεανέ, μὲ λίγον ἀλαφρὸν ἀφρὸ
 Τὸ πρόσωπό μου νὰ δροσίσης·
 Μ' ἕνα μεγάλο χτύπημα τοῦ κύματός σου ξαφνικὸ
 Θὰ πάσης με στὴν πίκρα σου καὶ θὰ μ' ἀποκοιμίσης.

BIBLION EKTON

II

Κάτω ἀπ' τὸν κορὸν οὐρανό, σ' ἀπόμερα θλιμμένα,
 Συλλογισμένος κ' ἔρημος θὰ πάω νὰ περπατήσω,
 Καὶ μὲ καρδιὰ πονετικὴ στὰ χέρια θὰ κρατήσω
 Τὰ φύλλα ποῦ οἱ λεῦκες ρίχνουνε τὰ χεινοπωριασμένα.

Τὸ νυχτομπάτι θὰ γροικῶ καὶ τὴν κραυγὴν ἐκείνη,
 Π' ἀφίνον τὰ πουλιὰ ὡς πετοῦν ἀπ' τοὺς ἄγρους τὸ βράδυ,
 Στὰ πικραμένα ἀκρόνερα, στὸ θλιβερὸ λιβάνι,
 Συλλογισμένος τὴ ζωὴ καὶ τὴ στερνὴ μας κλίμη.

Κί ὅταν ὁ ἥσκιος ἀπλωθῇ μᾶς μαύρης ἡσυχίας,
 Στὰ τρομαγμένα σύγνεφα, στὴν καταχνιὰν ὀπίσω,
 Τότε κ' ἐγὼ κατάκοπος σὲ μὰ ἄκρη θὰ καθήσω
 Καὶ θὰ γευθῶ τὰ γλύκαντο ψωμὶ τῆς δυστυχίας.

Μετάφρασις Μ. ΜΑΑΚΑΣΗ

JEAN MORÉAS

ΝΕΩΤΑΤΗ ΦΑΣΙΣ

ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ*

Καὶ ὅμως αὐτὸ τοῦτο τὸ μνημονευθὲν ἀξίωμα τῆς γλωσσικῆς, ὅπερ ἐπικαλοῦνται μὲν παραβαίνουσι δ' ἀκαταπαύστως (πρβλ. Γλωσσολογ. Μελετῶν σελ. 502-3) ἐπικαλούμενος καὶ ἐγὼ λέγω πρὸς αὐτούς, ὅτι ἀδιαφορῶ, ἂν ἢ λέξις Ἑλλην, Ἑλληνικός καὶ Ἑλλάς ἦν ἐν χρῆσει κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα δηλοῦσα τὸ ἔθνος καὶ τὴν πατρίδα ἡμῶν ἢ μή. Χαριζόμενος μάλιστα αὐτοῖς ὁμολογῶ ὅτι δὲν ἐσφῆζοτο ἐπὶ ταύτης τῆς ἐννοίας, ἀλλ' ἐπὶ τῆς τοῦ εἰδωλολάτρου μὲν κατ' ἀρχάς, ἐπὶ τῆς τοῦ γίγαντος δ' ἔπειτα ὅτι διὰ τοῦτο κατὰ τὴν δ' μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος ἔγραψε λόγον κατὰ Ἑλλήνων, ὅπερ δὲν θὰ ἠδύνατο βεβαίως νὰ πράξῃ, ἂν τὸ ὄνομα καθόλου τότε ἐν τοῖς Ἑλληνιστῶν λαλοῦσι μὴ εἶχε μεταβάλλει τὴν ἀρχαίαν αὐτοῦ Ἑθνολογικὴν σημασίαν καὶ μὴ εἶχε προσλάβει ἄλλην, θρησκευτικὴν, ὅτι διὰ τοῦτο καὶ σήμερον ἔτι λέγεται τὸ Ἑλληνικὸν κοντάρι, αὐτὸς εἶναι Ἑλληνας, σὺν Ἑλληνας ἔχει τοσαυτὰ κτλ. κτλ.

Ἀλλὰ ταῦτα δύναται νὰ διαφέρῃσι μόνω τῷ ἑξετάζοντι τὴν ἱστορίαν τῆς γλώσσης καὶ τοῦ ἔθνους ἡμῶν, οὐχὶ δὲ καὶ τῷ συγγράφοντι ἐν τῇ νῆα ἡμῶν γλώσση τὰ διανοήματα αὐτοῦ. Οὗτος, ἂν μόνον σωφρονῇ, ὀφείλει νὰ παραλαμβάνῃ τὰς λέξεις μεθ' ἧς σημασίας λέγονται ὑπὸ τοῦ ἔθνους καὶ δύναται μὲν νὰ ἐμβάλλῃ εἰς αὐτὰς πλεῖον βάθος ἐννοίας ἢ μεταχειρίζεται εὐρύτερόν πως, εἰ καὶ πάντοτε μετὰ πολλῆς προσοχῆς, ἀλλ' οὐδέποτε ἐπιτρέπεται αὐτῷ νὰ διαστρέφῃ τὰς σημασίας τῶν λέξεων καὶ φράσεων καὶ ἀπονέμῃ αὐταῖς ἄλλην, ἐναντίαν σημασίαν, ἢ ἐξευτελίῃ τὰς σεμνόν τι δηλοῦσας. Ἄν τοῦτο τολμᾷ, πράττει ἔργον τυράννου, καὶ ἡμεῖς οἵτινες δὲν ἐπιτρέπομεν τοῖς καθαρεύουσι συγγραφεῦσι νὰ παραλαμβάνωσι δοκίμους λέξεις καὶ φράσεις ἐπὶ ἐννοίας διαφόρου τῆς παρ' ἡμῖν ἤδη συνή-

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου καὶ τέλος.

θους, δὲν θὰ ἐπιτρέψωμεν αὐτοῖς νὰ διαφθείρωσι τὴν γλῶσσαν ἡμῶν ὅπως ἀπὸ πολλοῦ ἐπιχειροῦσιν.

Διότι δὲν θὰ θελήσωσι βεβαίως ν' ἀρνηθῶσιν ὅτι, ἀπὸ διακοσίων περίπου ἐτῶν λέγεται ἐν Ἑλλάδι τὸ ὄνομα Ἑλλην, Ἑλληνικός, Ἑλλάς ἐπὶ ἔθνολογικῆς σημασίας· ὅτι ἐπὶ ταύτης μάλιστα γνωρίζεται σήμερον παρ' ἡμῖν, τῆς ἄλλης τοῦ εἰδωλολάτρου πρὸ πολλοῦ ἐξαφανισθείσης καὶ τῆς τοῦ γίγαντος σφόδρα περιορισθείσης καὶ ὁσημέρι ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον περιοριζομένης ὅτι ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ἀνελάβομεν τὸν μέγιστον καὶ δυσκολώτατον τῶν ἀγόνων, οὓς ποτε ἔθνος ἀνέλαβεν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ ὅτι εὐθύς ἔξ ἀρχῆς μετὰ τοῦτον τοῦ ὀνόματος ἐπανήλθομεν εἰς τὸν πολιτικὸν βίον ὅτι τοῦτο τὸ ὄνομα καὶ αἱ μετ' αὐτοῦ συνδεδεμένα ἀναμνήσεις, ὑποχρεώσεις καὶ εὐκλείαι καὶ αὐτοῖς ἡμᾶς καὶ τοὺς ἄλλογενεῖς ἠλέκτρισαν καὶ ἐνεθουσίασαν ὅτι καὶ σήμερον ἔτι ἐν αὐτῷ μαχόμεθα τὸν περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα πρὸς τοὺς περίξ λαοὺς καὶ δι' αὐτοῦ καὶ τὸ εὐκλεές ἡμῶν παρελθὸν σημαίνομεν καὶ εἰς τὸ μέλλον παρασκευαζόμεθα, ἀπλῶς εἰπεῖν ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπαρτίζει τὸ σύμβολον τῆς ἐνότητος, τῆς δόξης καὶ τῶν ἐλπίδων ἡμῶν. Καὶ λοιπὸν τὰ τιμιώτατα ταῦτα θὰ θελήσωμεν τοῦ λοιποῦ νὰ συνάπτωμεν μετ' ὀνόματος εὐτελοῦς καταστάντος ἐν τῇ γλώσση τοῦ ἔθνους, μετ' ὀνόματος ἀναμνησκοντος ἡμᾶς δουλείαν, νιγῆς, καὶ ἐξευτελισμοῦ αἰῶνων; Οὐχὶ μὰ τὸ ἅγιον αἷμα τοσοῦτων μυριάδων ἔθνομαρτύρων τοιαύτην μωρίαν καὶ ἀσέβειαν οὐδέποτε θὰ διαπράξωμεν! Ἄλλοι λαοὶ ἄδοξοι καὶ ἀκατονόμαστοι ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἄς λαμβάνωσι τὸ ἔθνικὸν ὄνομα αὐτῶν ἀπὸ τῶν κατακτητῶν, ἡμεῖς οὔτε χρῆζομεν οὔτε θέλομεν τοῦτο.

Ἐποθεσίθω ὅτι ἐνδόξου καὶ πλουσίου ἀνδρὸς τὰ τέκνα διὰ λόγον τινὰ δυστυ-

χήσαντα ηναγκάσθησαν να γίνονται δουλοπάροικοι παρά δεσπότης πονηροίς, οίτινες άλλα τε πολλά κακά εποίησαν και δι' άλλου ονόματος εκάλεσαν αυτά ότι δε έπειτα οι μέν δεσπότης παρήμασαν όπως πάντες οι πονηροί, τα δέ των δουλοπαροίκων τέκνα ανέντησαν και αναδειχθέντα κρείσσονα μέν των γονέων, αντάξια δέ του ευkleούς πάππου αυτών ανέλαβον μέν την παλπίαν ουσίαν και ονομασίαν, επιλοτιμήθησαν δέ να φανώσιν αξία εκείνου. Έρωτώ, δικαιοδύνται εις τούτο ή ούχι; Ημεεις έχοντες Λάμπρον Κατσώνην, Κανάρην, Μιαούλην, Κολοκοτρώνην, Μάρκον Βότσαρην, Καραϊσκάκην, Κόρακαν, Κριαρην και τοσούτους άλλους ήρωας δυνάμει θαρρούντως να λέγωμεν το του θείου Ομήρου

Ημεεις τοι πατέρων μέγ' αμείνονες εδχόμεθ' είναι

ημεεις και Ελλάδα προτέρα και Κρήτην επ' εσχάτων δια ποταμών αιμάτων ηλευθερώσαμεν, δια τούτο δικαιομέθεα να φέρωμεν την ευγενή επωνυμίαν ταύτην, και το δικαίωμα τούτο συνωμολόγησε και παρεχώρησε ημίν προθύμως σύμφως ο πεπολιτισμένος κόσμος, οστις δι' του ονόματος τούτου καλεί ημάς από του αγώνος και εξής. Λοιπόν διατί οι παράδοξοι άνθρωποι αγωνίζονται να αφαιρέσωσιν ημάς τούτο; Η μήπως σκοπόν έχουνσιν αφαιρούντες ημάς την ενδοξον ονομασίαν ταύτην να ζητήσωσι κατά μικρόν να πείσωσιν ημάς και ότι ουδέ της αρχαίας ευkleίας ημεεις επ' αληθείας μετέχομεν, ότι προς τους ημιθέους εκείνους της επιστήμης, της τέχνης και της ηλευθερίας της τε πολιτικής και πνευματικής ιδρυτάς δεν πρέπει να αποβλέπωμεν ουδέ να ζητώμεν να μιμώμεθα και ακολουθώμεν αυτοίς, ότι καθ' ή άλλοτε διατείνεται ο διαβόητος Fallmerayer, δεν είμεθα Έλληνες;

Πολλάκις αληθώς ηκουσα τινος φίλου δυσχερίζομένου ότι καθ' αλήθειαν τούτο θέλουσιν, ότι πάσα αυτών ή δρασις εις ουδέν άλλο αποβλέπει ή εις τον εξευτελισμόν και την διαβολήν της Ελλάδος και των Ελλήνων. Έγώ ομολογώ ότι ταύτα ακούων αναμιμήσκομαι του θητού του Ηρακλείτου *«Εφείσοι αξύνετοι μέν ούκ εισί, δρωσι δέ οια οι αξύνετοι»*, διό λέγω ότι διαβόλοι μέν και έχθροί της Ελλάδος ούτοι ίσως ούκ εισί, δρωσι δ' όμως οια οι διαβόλοι και έχθροί αυτής.

Διότι έρωτώ πάντα την αλήθειαν σεβόμενον, διαβάλλεται το έθνος ημών εν τοις ξένους και εξευτελιζεται, όταν λέγωνται προς αυτοὺς

ψεύδη τοιαῦτα, οίον «Από τινων ετών η Έλλάς ηθέλησε να άρη το περιάλυμμα του καθαρθεντος λόγου, να επανέρξη την ψυχήν αυτής». (Ημεεις φαίνεται, δεν ζώμεν εν Ελλάδα και ουδέν τοιούτων είδομεν). «Η καθαρθεύουσα... ουδόν τον εν είναι Έθνηκή γλώσσα, διότι το έθνος δεν λαλει αυτήν, αλλά και διαμείνει απρόσιτος τω λαώ. Ομοίως ο λαός ουδαμώς μετέχε των προσφύτων ταραχών αιτινες είναι έργον σπουδαστών επιμόνως προσηλωμένων τη προλήψει της καθαρθεύουσας». «Οι οπαδοί της καθαρθεύουσας είναι σφόδρα εξωργισμένοι εναντίον κινήσεως δσημέραι επιδιδούσης».

«Πās ό χόλος των λογίων η των ουτω λεγομένων συνεκεντρώθη εναντίον της υπό του κ. Πάλλη γενομένης μεταφράσεως του Εδυαγγελίου εις γλώσσαν λαλουμένην». «Οι σπουδασταί δεν θέλουσι να γράφωμεν όπως ομιλούμεν, άτε τυφλοί υπό των προλήψεων». «Δέν δύναται τις να στηρίξη μεγάλας ελπίδας επι νεολαίας ουτω τυφλωτοῦσης προς το μέλλον κτλ. κτλ.». «Ημεεις άρα οι καθηγηταί ηγειραμεν τάς έπαράτους ταραχάς και το ζήτημα ην απλουστατα γλωσσολογικόν! Και οι ταῦτα δημοσία κηρύττοντες προς όλον τον κόσμον δεν ερυθριώσιν!

Οι άνθρωποι ουτοι εγκαταλιπόντες την μικράν και πτωχήν Ελλάδα ζώσιν εν τη ξένη, εγένοντο πολῖται Γάλλοι και Άγγλοι, μεταχειρίζονται καθ' οίκον άλλην γλώσσαν, ουχι την Έλληνικήν, γεννώσιν και ανατρέφωσιν Γάλλους και Άγγλους, ουχι Έλληνας, μετέστησαν κατά την φράσιν σεβαστου μοι φίλου εις ξένην μάδραν ενθυμοῦνται δ' ημάς και την Ελλάδα μονον όταν θέλωσι να συστήσωσιν εαυτούς προς τους ξένους και όταν επιβάλλονται να διαβάλλωσι και υβρίζωσιν ημάς. Άλλ' άρά γε δεν συλλογίζονται ότι διατριβόντες από πολλών δεκαετηρίδων εν τη αλλοδαπή απέβαλον μέν το γλωσσικόν αισθημα, όπερ έμφωλεύει εν τη ψυχή πάντων ημών, αγνοούσιν δέ την παρ' ημίν γλωσσικήν εξέλιξιν (διό και τοιαῦτα και τηλικαῦτα σφάλονται) και δεν δύναται σημερον να διδάσκωσιν ημάς οτι αυτοί αγνοούσιν; ότι δε διατεινόμενοι επανειλημμένως και επι μακρόν προς τους άλλογενεις και αγνώτας των ημετέρων πραγμάτων τοιαῦτα, όποια τα άνωτέρω παρατεθέντα, προφέρονται αναλήθη και επιβλαβή τω εθνει ημών υπερ ου λέγουσιν ότι μοχθοῦσιν; Η τίς Έλλην έχων αίσθησιν της γλώσσης αυτού εγραψεν η ελίπε ποτε εν σοβαρῶ λόγῳ καταλαβήκος; η τίς ποτε είπεν

η ηδύνατο να ειπη απέθαντα του Ομήρου τραγούδια, προχειροτάτου και γνωριμοτάτου όντος του άθανάτα (πρβλ άθάνατο νερό) και άλλα ών ουκ εστιν αριθμός;

Τυφλούμενοι υπό του φανατισμού και της φημοθηρίας επιβάλλουσι τάς χειρας επι τα τιμαλφέστατα του έθνους καιμήλια μεταφέροντες αυτά ουχι εις την νεαν, την εθνικήν ημών γλώσσαν, την υπό πάντων των άστων και των όπωσδήποτε άνάγνωσιν μαθόντων γραφομένην, νοουμένην και λαλουμένην, άλλ' εις άλλα σύμμικτα εκ διαφόρων γλωσσών, ίδια κατασκευάσματα, και ταῦτα επι έτη αγωνίζονται δια της μεθόδου του άμοιβαίου θανατισμού να συνιστώσιν ημίν και τοις άλλογενέσιν ως την εθνικήν, την καθ' έξοχήν Έλληνικήν γλώσσαν. Μάτην λέγεται μεγαλοφώνως και σχεδόν όμοφώνως προς αυτοὺς υπό του έθνους, ότι ταῦτα αυτών τα επιχειρήματα και επινοήματα είναι γελοία, ακατάληπτα και άλλότρια των Έλλήνων, πλάσματα δ' αυτών και μονών (πρβλ. Άθηνάς Τόμ. Α' σελ. 524-5, όπου παρατίθενται αι διάφοροι περι τούτου μαρτυρία) μάτην αποδεικνυνται σφαλόμενοι άνα παν βήμα άτε άφορήτους μεταχειριζόμενοι ξενισμούς (πρβλ. Γλωσσολογ. Μελετών σελ. 277, 280) μάτην εξελέγχονται δια των παντάπασιν ανεπιστημόνων αυτών θεωριών και διδασκαλιών παράγοντες μεγάλην σύγχυσιν εις άώρους τινάς κεφαλάς και γενόμενοι ουτω παραίτιοι, να μη τελήται παρ' ημίν εν τη φιλολογίη πρόοδος όποια τοδλάχιστον παρετηρείτο πρό της εμφανίσεως αυτών (οτι αληθές ουδέν επιστημονικώς υγιές είδιδάξαν, απέδειξε μέν εγώ δια μακρών επανειλημμένως, πρβλ. μάλιστα Γλωσσολογ. Μελετών σελ. 363 κέξ., προσποιοῦνται δ' ούτοι άγνωσιν των λέξεων, διό και επαναλαμβάνουσι κατά κόρον τάς ψευδεις αυτών δοξασίας. Ούτω λ. χ. εν τη εισαγωγῇ Γραμματικής ούτω πάντα όσα εωλα και άσύστατα ηδυνήθησιν εν να συλλέξωσιν συνηγορούντα εστω και καθ' επίφασιν μονον υπερ της γνώμης αυτών, άλλ' ουδέ λέξιν είπον περι του μακροῦ και πειστικῦ λέξεων των δοξασιών τούτων. Τούτο λέγεται εν τη γλώσση αυτών επιστημονική συζητήσιν!). Μάτην βλέπουσι τα περιοδικά και τάς εφημερίδας όσαι τάς δοξασίας αυτών υπεστήριξαν τάς μέν εξαφανιζόμενας, τάς δε κινδυνεύουσας να εξαφανισθώσιν, τ. ε. μάτην βλέπουσι τα δημοηφιήματα ταῦτα κατά της κεφαλῆς αυτών επανειλημμένως και από ετών

εκαφερόμενα. Μάτην βλέπουσιν ότι την ιστορίαν ην δια του εξητελισμένου ονόματος της Ρωμοσύνης εκόσμησαν καθώς και τάλλα αυτών πονήματα ουδεις αναγινώσκει εν Ελλάδα και Τουρκία! Μάτην αναγινώσκουσιν ότι το όνομα αυτών κατέστη δηλωτικόν μεγίστης υβρεως διότι τούτο επεριήφη προς εμε εν στιγμή εξαφσεως υπό φοιτητού τινος νεανίου και άπειρου των περι του γλωσσικού ζητήματος συζητήσεων. Οτε δηλ. εγώ κατά τάς αρχάς των ταραχών αγωνιζόμενος να πείσω αυτοὺς να ησυχάσωσιν, έλεγον αυτοίς άλλα τε και ότι οι πατέρες ημών έχυσαν ποταμούς αιμάτων χάριν της ηλευθερίας και παρησίας και ότι δεν πρέπει αυτοί οι της αληθείας και ηλευθερίας θεράποντες να ζητώσιν να κωλύωσι τινα να λέγη και γράφη ότι θέλει, εστω και άνοητότατον, διότι η επιστήμη και η αλήθεια δεν φοβείται τα σφάλματα κτλ. κτλ. τότε τους λόγους μου τούτους εκλαβόν τις ως συνηγορίαν της χυδαιολογίας, προπετέστερον διακόψας ειπε προς εμε «Είσθε, Κύριε, Ψυχαριστής!», και εξήνεγκε τούτο κατά τοιοῦτον τρόπον ώσει έλεγεν «είσθε Κύριε, άρνησιτάταις, προδότης η τι τοιοῦτον». Μάτην βλέπουσιν ότι δια της επιμονής αυτών εν τω ανθεθνικῶ έργῳ εγένοντο αίτια να χυθῆ αδελφικόν αίμα και να χλευασθῆ η Έλλάς! Ούδ' αυτός ο σοφώτατος διδάσκαλος χρόνος ηδυνήθη να μεταδώσει αυτοὺς ότι άτοπα και γελοία θηρεύουσιν, ει και μακρός διαρρηθεύσας από της έμφρασεως αυτών ουδαμώς προήγαγε τάς προσηλυτικαίς αυτών ενεργείας. Πάντα μάτην!

Πάντοτε επιμένουσι να διατεινώνται ει και βεβαίως δεν είναι τοσοῦτον άφελείς ώστε και να πιστεύωσιν, ότι η εθνομισής και ανεπιστημων αίρεσις αυτών λαμβάνει δσημέραι επίδοσιν (ίσως εν τη Έσπερία, διό ημεεις ενταῦθα δεν βλέπομεν αυτήν) και ότι ταχέως θέλουσιν εξαπλωθῆ επι παν το έθνος τα πολυειδώς ηλευινά και άνάμικτα αυτών κατασκευάσματα.

Λέγω κατασκευάσματα και ουχι κατασκευάσμα, διότι—σημειωτέον και τούτο καλώς—όπως ην φυσικόν να συμβαίνη ανθρώποις ανιστορήτοις και επιστημονικώς ανερωματίστοις, τούτων άλλος άλλα λέγει και γράφει και ουχι δύο τινές αυτών συμφωνούσιν άλλήλοις, εις δε τις ουδέ εαυτῶ επι πολύ, αλλά καθ' εξαμηνίαν άλλα κατασκευάζει και προβάλλει ημίν ως πρότυπον γραπτού λόγου! Τό πάντων δ' άσπεύτατον είναι ότι και έκαστος διατεινεται ότι μονός αυτός γράφει την αληθῆ εθνικήν

γλώσσαν, ἐνῶ ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι οὐδεὶς τούτων.

Τάποτελέσματα δὲ τῶν μετὰ μεγάλου θορύβου καὶ βοῆς ἐκφερομένων γελοίων διδασκαλιῶν εἶδομεν ἐπ' ἐσχάτων πάντες· εἶδομεν ὅτι ἐχύθη ἀδελφικὸν αἷμα, ὅτι περιήλθεν ἡ πατρις ἡμῶν εἰς στάσιν, δι' ἣν πλείστα κακὰ ἠκούσεν (καὶ οὐχ ἥμισυ ὑπ' αὐτῶν τῶν πρωταίων γενομένων!), ὅτι ἐξηγέρθη ἡ ἀντίδρασις ἐν τοῖς ὁπαδοῖς τῆς καθαρηνούσης. Διότι καὶ ἐν τούτῳ πάλιν κατεφάνη ἡ ἀλογία αὐτῶν· πανταχοῦ δηλ. καὶ πάντοτε οἱ προσηλύτους θηρεύοντες ἀγωνίζονται πάσῃ δυνάμει νὰ κατακοιμῶσι καὶ μὴ ἐξεγείρωσι τὰς ὑπονοίας, τὸν φανατισμὸν καὶ δὴ τὴν ἀντίδρασιν τῆς προσηλυτιζομένης μερίδος, φιλοῦσι τὴν σιγήν, τὴν ἡσυχίαν καὶ κρυφίαν δρασίαν. Οὕτως ἐποίησαν οἱ παλαιότεροι Βαλαωρίτης, Ζαλοκώστας, Παράσχοι καὶ ἄλλοι πρὸ μικροῦ ἀκμάσαντες ποιηταί, ὥστε κατέστησαν τὴν σύγχρονον λαομένην ἡμῶν γλώσσαν εὐχρηστον οὐ μόνον ἐν τῇ ποιήσει ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ διηγήματι. Οὐδεμία δ' ἀμφιβολία, ὅτι ἂν ἄνδρες ὅμοιοι ἐκείνοις κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον εἰργάζοντο, θὰ κατώρθουν κατὰ μικρὸν νὰ δώσωσιν εἰς τὸν γραπτὸν ἡμῶν λόγον ἀπλούστερον καὶ γνωριμώτερον τοῖς πᾶσι τύπον. Ἀλλὰ τὸ ἔργον ἀνεκόπη, ἀφοῦ παρὰ πάντα τῆς πείρας τὰ διδάγματα οἱ φημοῦσιν οὗτοι μετὰ τσαύτης βοῆς, ἀτασθα-

λίας καὶ ὑβρεως ἐπεβάλλοντο νὰ κατασκευάσωσιν ἡμῖν πρότυπα γραπτῶν λόγων. Διότι τὰ χριστὰ κατενόησε τὸ ἔθνος ὅτι οὗτοι ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ καταστῶσι δίκην Ἡροστράτου πασίγνωστοι καὶ ὀνομαστοί («θέλω δόξα καὶ γροθὴς» εἶναι τὸ σύμβολον αὐτῶν) ὑπέσκαπτον τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν ἐνότητα καὶ ὑπαρξιν, πρῶτον μὲν διαφθείροντες τὸν ἕτερον τῶν στύλων ἡμῶν, τὴν ἐθνικὴν γλώσσαν, τὴν ἐνοῦσαν πάντας ἡμᾶς, ἀντ' αὐτῆς δ' εἰσάγοντες καὶ συνιστῶντες ἀκατάληπτα ἢ ἀκαλαίσθητα συμφύσματα ἐκ Τουρκικῶν, Ἰταλικῶν κλπ. λέξεων· ἔπειτα δὲ καὶ τὸν ἕτερον, αὐτὴν τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων ἡμῶν, δι' ἣς καὶ ἐσώθημεν, καὶ ἀνέστημεν ἐκ τῆς δουλείας, τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἐκχυδαῖζοντες καὶ διαφθείροντες.

Οὕτως ὁ φανατισμὸς τῶν μανιωδῶς καὶ οὐδενὶ σὺν νῶ ἐπιτιθεμένων ἀφύπνισεν εὐλόγως ἐν τοῖς ἀμνηστούς ἄλλον φανατισμὸν, ὥστε οὐδ' αὐτὰ τὰ πρότερον ἀποδεκτὰ ἐν τῷ λόγῳ κρινόμενα φαίνονται σήμερον ἀνεκτὰ, καὶ ἡ Ἑλλάς δι' αὐτοὺς εἰς στάσιν καὶ δυσφημίαν κατήντησεν. Θὰ συνιδῶσιν ἄρα τὴν ἀμαρτίαν αὐτῶν μετὰ τὴν πανελληνίον ἀποδοκιμασίαν τῆς αἰρέσεως καὶ μετὰ τὸ χυθὲν αἷμα καὶ θὰ θελήσωσι μετανοήσαντες ν' ἀφήσωσιν ἡμᾶς τέλος ἡσύχους; τὸ εὐχόμεθα ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας, ἀλλὰ καλῶς ἐπιστάμενοι τοὺς τρόπους αὐτῶν δὲν τολμῶμεν νὰ τὸ ἐλπίσωμεν.

Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ

ΝΥΚΤΑ ΚΑΙ ΧΙΟΝΙΑ

Ἡ το νύκτα. Εἰς τὸ χωριὸν Ὁμέρ-ἀγά τῆς Θεσσαλίας ὄλοι οἱ χωρικοὶ ἦσαν βυθισμένοι εἰς ὕπνον βαθύν. Τὸν κάμπον ἐσκέπαζε δυνατὴ χιονιά. Ὅλα γύρω ἦσαν σκοτεινά, δὲν ἔβλεπες οὔτε τὸ δάκτυλόν σου, μόνον τὰ παράθυρα μιᾶς καλύβης φωτισμένα. Ὁ ἰδιοκτήτης τῆς καλύβης αὐτῆς Θάνος καὶ ἡ σύζυγός του Λενιώ, νέα κοκκινόμαγουλη γυναικούλα, προσεπάθουν ν' ἀποκοιμίσουν τὰ παιδιὰ των. Τὸ μικρότερόν των παιδί, ὁ Μῆτσος, τριῶν χρόνων ἀγοράκι, τρεῖς ἡμέρας τώρα ἦτον ἀρρωστον εἰς τὸ στρώμα, σκεπασμένον μὲ διπλὴ βελέντζα, κατακόκκινον, σὺν τῇ φωτιά. Τὰ ξανθὰ του μαλλιάκια εἶχαν κολληθῆ εἰς τὸ βρεγμένον ἀπὸ τὸν ἰδρώτα μέτωπόν του καὶ τοῦ ἐσκέπαζαν τὰ μάτια. Ὁ Μῆτσος ἐσφάδαζεν ἐπάνω εἰς τὸ στρώμα καὶ ὀλοὲν ἤθελε νὰ πετάξῃ ἀπὸ τὸ πᾶνον τὴν βελέντζα, ποῦ ἡ μάνα του τὸν εἶχε σκεπασμένον.

— Μαμά μου, μονοῦλα μου! — ἐφώναζε μὲ παραμιλητὸ τὸ παιδίον: — φωτιά! φωτιά! .. Κύτταζε τατά, καιε!... Μαμάκα, δῶξε τὸν πετενὸ: θέλει νὰ μὲ τοιμπήσῃ!

— Ἄχ, Θεέ μου! — ἐμουρμούρισεν ἡ Λενιώ, σκεπάζοντας τὸ παιδίον. — Τὸ ψάρι μοῦψησες στὰ χεῖλη, Μῆτσο μου! Τρεῖς νύχτες τώρα δὲ μ' ἀφησες νὰ κλείσω μάτι... Πέσε. πλάγισσε ἦσυχια πιά ἀνόητο παιδί. Γιατί πετᾶς τὰ σκεπάσματά σου;

Τὸ μεγαλύτερον ἀγόρι, ὁ Τάσος καὶ ἡ κόρη ἡ Μαριγώ ἦσαν κ' αὐτὰ ξυπνητὰ. Ὁ Μῆτσος τὰ ἐτρόμαξε μὲ τὰς φωνὰς καὶ τὰ γογγυτὰ του. Ἐπρόβαλαν τὸ κεφάλι των κάτω ἀπὸ τὸ πάπλωμα καὶ ἐμουρμούριζαν.

— Μάνα ἐμεῖς τρομάζομε! — ἔλεγεν ὁ Τάσος μὲ φοβισμένην φωνήν.

— Μάνα, ἐμεῖς φοβόμαστε! ἔλεγε μὲ δάκρυα ἡ Μαριγώ.

Ὁ ἄνεμος ἐγόγγυζε λυπητερά κ' ἐβούζε μέσα εἰς τὴν καπνοδόχον· τὸ παγωμένο χιόνι τὸ ἔπερνε ὁ ἄνεμος, τὸ στριφογύριζε καὶ τὸ κτυποῦσε εἰς τὸ παράθυρον καὶ τὰ παιδιὰ ἐνόμιζαν ὅτι κάποιος κτυπᾷ τὸ παράθυρον καὶ σφυρίζει εἰς τὸν δρόμον πλησίον τῆς καλύβης.

— Μαριγώ! αἰ, Μαριγώ!.. εἶπε σιγὰ σιγὰ ὁ Τάσος.

— Τί θέλεις; — ἠρώτησε δειλὰ δειλὰ ἡ Μαριγώ.

— Καυμένη, ἂν τύχη καὶ ἡ μῆτσο καὶ ἀπὸ τὴν καπνοδόχον καὶ πηδήσῃ ἐδῶ μέσα!...

— Ἄ, μαμάκα, φοβοῦμαι! ἔβαλε μιὰ φωνὴ ἡ Μαριγώ.

— Κοιμηθῆτε πιά, κοιμηθῆτε, παληόπαιδα, γιατί θὰ μὲ κάμετε νὰ πιάσω τὸ σκουπόξυλο! — τοὺς ἐφώναζε ἀπειλητικῶς ὁ πατήρ.

— Τί δαίμονα ἐπάθετε καὶ δὲν ἔχετε ὕπνο! — εἶπε ἡ Λενιώ. — Σκεπασθῆτε καλὰ καὶ κοιμηθῆτε, παιδάκια μου... Δὲ φτάνει ποῦ δὲν ἔχω ἡσυχία μὲ τὸ Μῆτσο, παρὰ ἔχω καὶ σᾶς, συχαμένα!

Τέλος, τὰ παιδιὰ ἐπραῦνθησαν ὀλίγον καὶ μόνον ὁ Μῆτσος ἐστριφογύριζε ταραγμένος ἐπάνω εἰς τὸ στρώμα.

— Δὲ μοῦ δίνεις τίποτε νὰ δειπνήσω καὶ νὰ τὸ πάρω δίπλα, — εἶπε ὁ Θάνος σιγὰ-σιγὰ εἰς τὴν γυναῖκα του διὰ νὰ μὴν ξεπληθῆσῃ τὰ παιδιὰ.

Ἡ Λενιώ ἔφερε καὶ ἀπέθεσεν ἐπάνω εἰς τὸ τραπέζι μιάν γαβάθην μὲ φασόλια. Ὁ Θάνος ἐκάθητο σιωπηλὸς καὶ συλλογισμένος.

— Γιατί δὲν τρώς; ἐρωτᾷ ἡ Λενιώ.

Ὁ Θάνος ἐρρόφησε μιάν δύο κονταλιὲς καὶ παρήτησε τὸ χουλιάρι.

— Μὰ τί ἔχεις κ' εἶσαι ἔτσι λυπημένος; — εἶπεν ἡ Λενιώ, παρατηροῦσα εἰς τὸ πρόσωπον τὸν ἄνδρα της. — Μὴν εἶσαι λυπημένος γιὰ τὸ Μῆτσο;... Δὲν εἶνε τίποτε, ὁ Θεὸς εἶνε εὐσπλαγχνος, θὰ γείνη καλά, πρώτη φορὰ εἶνε;

— Ναί, εἶμαι λυπημένος καὶ γιὰ τὸ Μῆτσο ἀλλὰ περισσότερο στενοχωριέμαι γιὰ τὸ Βασίλη, — εἶπε στενάλιον ὁ Θάνος. — Τί νὰ γίνεται ἐκεῖ στὴν Ἀθήνα; Ζῆ; Καλὰ εἶνε; Πᾶνε τώρα τρεῖς μῆνες ποῦ ἐλάβαμε τὸ τελευταῖο γράμμα του.

— Τί λὲς τρεῖς! Δυὸ μῆνες δὲ θὰ πέρασαν ἀκόμη.

— Ἄκουσε ποῦ σοῦ λέω ἡ γῶ — τρεῖς, τρεῖς

μήνες έχουν περάσει... Πού είναι το γραμμα; Φέρ' το εδώ, είναι γραμμένη πάνω ή ημερομηνία.

Η Λενιώ έβγαλε μέσα από το σεντούκι ένα τσαλακωμένο, καταλαδωμένο φύλλον ταχυδρομικού χαρτί και το έδωσε εις τον Θάνον. Το φύλλον αυτό πολλάκις το είχαν διαβάσει ο Θάνος και η Λενιώ. Άλλα του Θάνου του ήρθε να ξαναδιαβάξη τα πρό πολλού γνωστά εις αυτόν λόγια της επιστολής. Έξεφυτίλισε το αλειμματοκέρι, έστρωσε με την παλάμη του το φύλλον, έιδώτευσε με το χέρι την πυκνήν του γενειάδα και ήρχισε να αναγνώσκη άργά-άργά και σταματών εις κάθε λέξιν:

Άγαπητέ μου αδερφέ Θάνο,

Χαιρετίσματα από μέ, τον αδερφό σου Βασίλη, και στην αγαπητή μου αδερφή Λενιώ και στα αγαπημένα ανεψάκια μου Τάσο, Μαριγούλα και Μήτσο, τα όποια φιλώ. Έρχομαι εις το Θεό να σάς έχη όλους καλά και να σάς δίνη κάθε εύτυχία και κάθε αγαθό. Έμαθα πώς ανήμερα του Σταυρού έπιασε φωτιά, και πώς εκάηκε το χωριό μας, και πώς εκάηκε και η καλύβα μας, και πώς με τη βοήθεια του Θεού έγκλωτώσατε τη ζωή σας και εξαναχτίσατε άλλη καλλίτερη. Έγώ σάς έγραφα πιά, πώς ήμουν άρρωστος δυό μήνες - Θεριστή και Αβγουστο και οδλα μου τα πράματα που έμειναν στο στρατόνα - δυό μήνες που έμεινα στο νοσοκομείο - έχάθησαν. Σάς παρακαλώ λοιπόν να μου στείλετε καμμιά δεκαριά δραχμές με πρώτη εδκαιρία ξέρετε πως στρατιώτης άνθρωπος δε μπορεί να βρη χρήματα πονθενά. Ακόμη δεν ήμπορώ να πάρω τ' άπάνω μου με πιάουν ζαλάδες στην κεφαλή και έχω δυνατούς κτύπους στην καρδιά. Μετά βίας στέκω ακόμη στα πόδια μου και σκέπτομαι να ζητήσω άναρωτική άδεια ναρθω να σάς δω. Καλή αντίμωσι λοιπόν, αγαπημένε μου αδερφέ και αγαπημένη μου αδερφή. Άν μου δώσουν την άδεια, πρώτα ο Θεός, γλήγορα θα ιδωθούμε»...

— Έτσι είναι: κοντεύουν τρεις μήνες, — έλεπν ο Θάνος, — βλέπεις: τώγραφε σάς 15 Όκτωβρίου...

Η Λενιώ ήκουε, άκουμβώσα το μάγουλον επάνω εις το χέρι της και ανεστενάζε.

— Κ' έπρεπε νάνε πιά εδώ πρό πολλού, — έλεπε συλλογισμένη — θη πη πώς δεν έγεινε καλά ακόμη.

— Άν τύχη και πέθανε;! έλεπε ο Θάνος — και ως να έσκέπασε μαύρον νέφος το πρόσωπόν του — Άμ' πώς να εξηγήση κανείς τη σιωπή του τόσον καιρό. Δε ξέρω κ' έγώ τί να πώ γι' αυτή τη δουλειά. Η θη κατέπεσε όλος διόλου, η άδεια δεν τοῦδωσε ο διοικητής... Αυτό δέν το χωρει ο νους μου.

— Ο Θεός είναι μεγάλος κ' έννοια σου είναι παιδι γερό.

— Ήταν γερό, μα τώρα τί του συνέβηκε, ένας Θεός το ξέρει. Χωρατεύεις με την άρρώστια; Έπειτα το στρατιωτικό δεν είναι εύκολη δουλειά. Να σου πώ μου πονεί η καρδιά μου για το Βασίλη κ' οτι θέλεις πέ. Πάνε τώρα δυό χρόνια που δεν τον είδα.

— Και να δής που δε θα το γνωρίση το χωριό, έλεπε η Λενιώ.

— Άμ' βέβαια, που να το γνωρίση! δυό φορές εκάηκαμε και δυό φορές εξαναχτίσαμε.

Ο Θάνος εκάηθητο σκνθρωπός. Εις το πρόσωπόν του ήτο ζωγραφισμένη η ύποψια και η ταραχή. Εις το παράθυρον εξηκολούθει να βούζη ο βορράς.

— Δεν τρώς; έλεπε η Λενιώ.

— Όχι εκόπηκε η όρεξί μου... Άς κάμω την προσευχή μου, να πιά να κοιμηθώ.

Την στιγμήν εκείνην εφώναζε πάλιν ο Μήτσος.

— Μαμά, φωτιά! άχ μαμάκα, φωτιά!

Η Λενιώ επήγγε πλησίον εις το παιδίον και ήρχισε να του θαυεύη την κεφαλήν.

— Κοιμήσου, Μήτσο μου, κοιμήσου, πουλάκι μου! Αύριο θα σηκωθής καλά, θα πιά να παίζης... Κοιμήσου χρυσό μου!...

Ο άνεμος εσύριζεν, έγόγγυσεν εις την κνπνοδόχον κ' εκτύπησε εις το παράθυρον.

— Μαμά, μαμά, τί είναι; έμουρουρίσε μέσα εις τον ύπνον της η Μαριγώ.—Ποιός μās χτυπά;

— Κοιμήσου, κοιμήσου,—της έλεπν η μάνα της:— κανείς δεν είναι, ο άνεμος φυσά. Βλέπεις ο Τάσος τί ήσυχα που κοιμάται;—κοιμήσου και σύ.

Η Λενιώ ήρχισε να σηκώνη το φαγητόν από το τραπέζι. Ο Θάνος ήτοιμάζετο να πλαγιάση, εκάμην εμπρός εις τα εικονίσματα μεγάλους μεγάλους σταυρούς και έλεγε σιγά σιγά.

— Κύριε ήμών Ίησού Χριστέ, ελέησέ μας... άγιε Νικόλαε... Θεέ μου, συχώρεσε τās άμαρτίας μας!...

Η Λενιώ, χασμωμένη, έτίναζε τα ψύχουλα από το τραπέζι. Έξαφνα της εφάνη, πώς κτυ-

πούν κάπου. Ηκροάσθη. Ηκουσε που εκτυπούσαν πάλιν. Της εφάνη ως να κτυπά κάποιος σιγά σιγά εις το παράθυρον.

— Τί είναι, Θάνο; Χτυπά κανείς;—Ηρώτησε τρομαγμένη. Ο Θάνος, ο όποιος εκείνην την ώραν εκάμνε μετάνοιες, έσηκώθη και ήκροάσθη.

— Δεν είναι τίποτε: ο άέρας χτυπά, έλεπε.

Άλλα ταυτοχρόνως ήκούσθη καθαρά κτύπος εις το παράθυρον. Και ο Θάνος και η Λενιώ ανετριχίασαν.

— Χριστός και Παναγία, ποιός είναι;—έλεπε σιγά σιγά η Λενιώ κ' εκάμνε τον σταυρόν της.—Ποιός νάνε τέτοια ώρα;

Έξω από το παράθυρον ήκούσθη κάποια παραπονετική φωνή, αλλά την επήγγε άμέσως ο άνεμος. Έπειτα εκτύπησε κάποιος την εξώθυραν.

Ο Θάνος εκύτταζε από το παράθυρον, αλλά έξω ήτο σκοτάδι—πίσσα. Ο κτύπος εις την εξώθυραν επανελήθη.

— Άχ, Θεέ μου! Θα ξυπνήσουν πάλι τα παιδιά! εφώναζε η Λενιώ δυσηρεστημένη.

Ο Θάνος ήθέλησε ν' ανοίξη το παραθυράκι και να έρωτηπή ποιός κτυπά, αλλά η Λενιώ τον εμπόδισε να το ανοίξη.

— Θα μπη μέσα στη στιγμή τόσο χιόνι, που θα χρειασθής φανάρι ύστερα να το πετάξης! Έπειτα θα κρουολογήση και το παιδί... Καλλίτερα ν' ανοίξης την πόρτα.

Ο Θάνος έμισοάνοιξε την θύραν, προέβαλεν έξω την κεφαλήν του και ήρώτησε δυνατά:

— Ποιός είναι; Ποιάνα ζητείς;

Άπόκρισιν του έδωκε ο άνεμος, που εφύσα ως λυσοασμένος. Άπό την ρωγμήν της θύρας έπεσε χιών επάνω εις τον Θάνον.

— Ποιός είναι; ποιός κτυπά; ακόμη δυνατώτερα ήρώτησε ο Θάνος.

— Άφήσετέ με να ζεσταθώ... Γι' αγάπη του Χριστού...—εστενάζε εις την εξώθυραν κάποια φωνή, που μόλις διεκρίνετο.

— Ά, τί είναι! Φοβούμαι!—εφώναζεν η Μαριγώ που είχαν ξυπνήσει.

— Σούτ, σώπα! έλεπε η μητέρα. Θα ξυπνήσης το Μήτσο.

— Ποιός είσαι; ήρώτησε πάλιν ο Θάνος. Έσύριζε πάλιν ο άνεμος έπεσε πάλιν χιόνι επάνω εις τον Θάνον και κάποια φωνή που μόλις ήκούετο έλεπε:

— Έπάγωσα... Άφήσετέ με να μπώ να ζεσταθώ... είμαι ξένος...

Υστερον από αυτό κάποιος έβηξε και ανεστενάζε.

Ο Θάνος εστεκέτο με άπορίαν μη γνωρίζων τί να κάμη: να τον αφήση να εισέλθη η να μη τον αφήση; Και τον έλυπειτο και εφοβείτο: «ποιός ξέρει, μπορεί να είναι κανένας κακός άνθρωπος»... Κ' ένθυμήθη, που πρό τινων ήμερών εις του γείτονός του του Κίτσου ένας τοιαύτος ξένος του εκλεψε το άλογόν του, όταν αυτός εκοιμάτο... Έπειτα εκάηθη, πώς αν τον αφήση να εισέλθη θα ξυπνήση τον Μήτσο, και δεν είναι παράξενο να κρουολογήση το παιδί... Και μολάταυτα εκάμνε την σκέψιν πώς έπρεπε να τον δεχθής, πώς έπρεπε να έμβη να ζεσταθής ο άνθρωπος.

Ούτω πως εστεκέτο, μισοχωσμένος έξω από την θύραν και δεν ήξευρε τί να κάμη. Ένόσω όμως αυτός εκέπτετο, η Λενιώ εσυλλογίσθη και του έλεπε:

— Πέ του να πάη στους γείτόνους. Άς πιά να χτυπήση στού Κίτσου. Μέσα στην καλύβα τους δεν είν' άλλος παρά αυτός κ' η γρηά του. Που μπορούμε να τον δεχθούμε μεις; θα κατατρομάξουν όλα τα παιδιά.

Ο Θάνος ήκουσε την γυναίκα του και έλεπε:

— Γιατί θα τρομάξουν; άνερωπος είναι σαν όλους τους ανθρώπους και μάλιστα άρρωστος καθώς φαίνεται: άκουσες πώς βήχει; Όχι, πρέπει να τον δεχθούμε.

Ο στεναγμός ήκούσθη και πάλιν εις την εξώθυραν και ο Θάνος ήκουσε μόνον αυτό: «γι' αγάπη του Χριστού!»

— Μα τί θα πάθη να πάη ίσα με στού γείτονα—έλεπν η Λενιώ με θυμόν.—Άκούς, άρχισε πάλι ο Μήτσος να παραμιλή! Πάλι δε θα μās αφήση να κοιμηθούμε άπόψε!

— Τί μπελάς! έλεπν ο Θάνος, που και αυτός ο ίδιος ήρχισε πλέον να τρέμη από το ψύχος, και ήσαν τα ρούχα του κάτασπρα από το χιόνι.

— Κάμετε έλεος, χριστιανοί! εφώναζε με άπελπισίαν ο διαβάτης και επνίγη από τον βήκα.

— Μάνα μου, μανούλα μου, φοβάμαι! εφώναζεν εξαφνα η Μαριγώ κ' επήδησε από το στρώμα της.—Τατά μου, μάνα μου!

Ηρχισε να κλαίη, ήρπασε την Λενιώ από το φρέμα και δεν την άφινε. Ο Τάσος έξύπνησε και αυτός και εκβάλλων τους πόδας του κάτωθεν του εφραπλώματος ήρχισε να μουρμουρίζη.

— Κλείσε την πόρτα, Θάνο! εφώναζε η

Λενιώ: ἐπάγωσε ἡ κάμαρα! Δὲ βλέπεις, πῶς τὰ παιδιὰ εἶνε μὲ τὸ ποκαμισάκι;

Ὁ Θάνατος ἐκλείσει τὴν θύραν, ἄφησε μίαν ρωγμὴν καὶ ἀπὸ τὴν ρωγμὴν ἐκραύγασε:

— Αἶ, καλὲ ἀνθρώπε! — πῆγαινε νὰ χτυπήσης τοῦ γείτονα· ἐκεῖ ἔχουν περισσότερὴ εὐρυχωρία. Ἀκοῦς;

Εἰς τὸν δρόμον ἐστέναζε πάλιν κάποιος ἀλλὰ ὁ ἄνεμος ἀπέπνιξε τὴν φωνὴν του.

— Κλείσε τὴν πόρτα σοῦ λένε! — εἶπε ἡ Λενιώ.

— Πῆγαινε νὰ χτυπήσης τοῦ γείτονα, τοῦ γείτονα χτύπα! ἐφώναζε πάλιν ὁ Θάνατος καὶ ἤθελε κατὶ νὰ εἰπῇ ἀκόμη, ἀλλὰ ἤλθεν ἡ Λενιώ καὶ μὲ θυμὸν ἔδωσε μίαν τῆς θύρας καὶ τὴν ἐκλείσει μὲ τὸ σίδηρον.

— Ὁ Θάνατος ἐστέκετο εἰς τὴν θέσιν του ἀμχανῶν. Τοῦ ἐφαίνεται πῶς ἔκαμε κάποιαν κακὴν πράξιν καὶ πῶς αὐτὸ δὲν ἔπρεπε νὰ τὸ κάμῃ... Ἐκύνταζε ἀπὸ τὸ παράθυρον, ἔβραζε τὸ αὐτί του ν' ἀκούσῃ, ἐστενοχωρεῖτο καὶ ἐπὶ τέλους ἔβαλε μίαν φωνὴν εἰς τὰ παιδιὰ.

— Βρὲ σεῖς, δὲν κοιμάστε, παληόπαιδα! Τί σὰς ἔπιασε ἀπόψε; Νὰ πιάσω τὸ σκουπόξυλο νὰ σὰς δεῖξω ἴω!

Δὲν ἔπαυε νὰ νομίζῃ πῶς ὁ διαβάτης ἐξακολουθεῖ νὰ χτυπᾷ τὴν θύραν, πῶς βήχει, πῶς ἀναστενάζει· ὅταν ὁμως ἐπρόσεξε καλὰ ν' ἀκούσῃ, δὲν ἤκουσε πλέον τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸν ἄνεμο ποῦ ἐβογγοῦσε...

— Ἡ Λενιώ ἔβαλε ὅπως - ὅπως τὰ παιδιὰ νὰ κοιμηθοῦν, ἔπειτα ἔπεσε νὰ κοιμηθῇ καὶ αὐτή.

— Ἀμ' οὐ γιὰτὶ δὲν πλαγιάζεις; ἠρώτησε τὸν ἄνδρα τῆς.

Ὁ Θάνατος δὲν ἔδωσε καμμίαν ἀπάντησιν. ἤρχισε ἀργὰ ἀργὰ νὰ ἐκδύεται στεναζῶν καὶ κινῶν τὴν κεφαλὴν του. «Ἐπρεπε νὰ τὸν ἀφήσω νάμπη, — ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν. Πόσο τόπο θὰ μὰς ἔπιανε! Ἀχ, δὲν ἐκάμαμε καλά, διόλου καλά δὲν ἐκάμαμε!...»

Ἐσβυσε τὸ φῶς κ' ἐπλάγιασε.

Μέσα εἰς τὴν καλύβην ἔγινε ἡσυχία. Ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν μόνον κανὲν ἀπὸ τὰ παιδιὰ ἐμουρμούριζε καὶ ὁμίλει μέσα εἰς τὸν ὕπνον του. Ὁ Μῆτσος ἐστριφογύριζεν εἰς τὸ στρώμα του καὶ κάποτε ἤρχιζε νὰ κλαίῃ. Ἐπειτα ἔγινε πάλιν ἡσυχία, τόση, ποῦ εἴμποροῦσε κανεὶς ν' ἀκούσῃ τῆς καταραίδος ποῦ ἐγάντιζον εἰς τὸν τοῖχον καὶ ἐπερπατοῦσαν εἰς τὴν ὄροφον.

Ἡ Λενιώ ἤρχισε πλέον νὰ ροχαλίξῃ, ἀλλὰ

ὁ Θάνατος δὲν ἐκοιμάτο. Ἦτον πεσμένος καὶ εἶχε τ' αὐτί του εἰς τὴν βοήν τοῦ ἀνέμου, ποῦ ἔκλαιε καὶ ἐστέναζε εἰς τὸ παράθυρον μὲ διαφθόρους φωνάς. Πότε ἐσφύριζε μὲ λύσσαν καὶ ἐκάλυπτε μὲ χιόνια τὸ παράθυρον. Πότε ἔξαφνα ἐβροντοῦσε κάπου σὰν κανονιὰ καὶ πότε ἐστέναζε λυπητερὰ λυπητερὰ ὡς νὰ ἐκρούωνε κ' αὐτὸς ὁ ἴδιος.

— Ὁ καιρὸς περνᾷ καὶ ὁ Θάνατος μάτην προσπαθεῖ νὰ κοιμηθῇ.

Βαρεῖα συλλογὴ τὸν βασανίζει. Κατ' ἀρχὰς ἀνησυχεῖ διὰ τὸν διαβάτην· τὸν ἐτυπτεν ἡ συνείδησίς του· ἔπειτα ἐσυλλογίσθη τὸν μικρότερον του ἀδελφὸν τὸν Βασίλη. Ἐνθυμίσθη ὁ Θάνατος πῶς ἀπὸ μικρὰ παιδιὰ ἔζησαν μονοιασμένοι πάντα, ἀγαπημένοι, ὁ ἕνας ἐβαστοῦσε τὸν ἄλλον καὶ οὔτε μαλώματα οὔτε καυγάδες εἶχαν ποτὲ ἀναμεταξύ των.

«Καλὸ παιδί ὁ Βασίλας — ἐσκέπτετο ὁ Θάνατος — ἀξιαγάπητο παληκάρι! Ὁ Θεὸς μονάχα νὰ τοῦ δῇ ὑγεία καὶ νὰ τελειώσῃ τὸ στρατιωτικὸ του, καὶ νὰ δῆς πῶς θὰ ζήσωμε μαζὺ ἀγαπημένοι ὅπως πρῶτα!...»

Ἐπειτα ἤρχισε πάλιν νὰ τοῦ παρουσιάζεται τοῦ Θάνατου ὁ διαβάτης καὶ πάλιν τοῦ ἐφάνη πῶς κάποιος κτυπᾷ καὶ στεναζεῖ ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ παράθυρον.

Τέλος πάντων τὸν ἐπῆρε ὁ ὕπνος. Καὶ κοιμάται ὁ Θάνατος ὕπνον ἐλαφρὸν καὶ ταραγμένον καὶ τοῦ παρουσιάζεται ὁ Βασίλης. — Ὡσὰν νὰ τὸν βλέπῃ νὰ ἔρχεται μὲ τὸ ταγάρι στὸν ὄμο· ἔρχεται ἀπὸ τὸν πλατὺ τὸν κάμπο καὶ γύρω του βογγᾷ ὁ χιονιάς καὶ τὸν σκεπάζει τὸ χιόνι ἀπὸ τὰ πόδια ἕως τὴν κορφή· καὶ σὰν νὰ ἐστάθῃ ὁ Βασίλης μέσα εἰς τὴν μέσην τοῦ κάμπου, ἀνεστέναζε σιγὰ σιγὰ, ἔπειτα ἐσταυροκοπήθη, ἔβγαλε τὸ ταγάρι του, τὸ ἔβραλε μαξιλάρι κ' ἐπλάγιασε... «Θὰ παγώσῃς, Βασίλη!» τοῦ φωνάζει μέσα εἰς τὸν ὕπνον τοῦ ὁ Θάνατος. Ἀλλὰ ὁ Βασίλης δὲν ἀκούει τίποτε πλέον. Τὸ χιόνι στριφογυρίζει ἀπὸ πάνω του καὶ ὄλονεν τὸν σκεπάζει. «Σῆκω, Βασίλας, θὰ ξεπαγιάσῃς!» τοῦ φωνάζει μὲ ὄλην τὴν δύναμιν ὁ Θάνατος. Ὁ Βασίλας ὁμως ἦτο πλέον ὀλότελα σκεπασμένος ἀπὸ τὸ χιόνι σὰν μέσα εἰς σάβανο, ἐκακάλιασε πλέον ἀπὸ τὸ ψύχος καὶ ἔγινε σὰν ἓνα κομμάτι πάγος.

Ἀπὸ τὴν τρομάραν του ἐξύπνησεν ὁ Θάνατος καὶ ἤρχισε νὰ κάμῃ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ. Μέσα εἰς τὴν καλύβην ἦτο ἡσυχία καὶ σκοτάδι ὅπως καὶ πρότερον. Ἐλίγωνε ἡ καρδιά τοῦ Θάνατου. Πολλὴν ὥραν ἐστριφογύριζε ἀπὸ τὸ

ἓνα πλευρὸν εἰς τὸ ἄλλο — δὲν ἤμπορεῖ νὰ κοιμηθῇ ὅσον καὶ ἂν προσπαθῇ!

— Λενιώ, αἶ Λενιώ! — ἐφώναζε σιγὰ σιγὰ τὴν γυναῖκα του ὁ Θάνατος.

Ἡ Λενιώ δὲν ἤκουσε: ἐρροχάλιζε γλυκά.

Ὁ Θάνατος τὴν ὤθησε σιγὰ εἰς τὸν ὄμον.

Ἡ Λενιώ ἀπετανύσθη κ' ἐμουρμούρισε κατὶ μέσα εἰς τὸν ὕπνον τῆς.

— Ἀκουσε, Λενιώ, εἶπε ἀκόμη μίαν φορὰν ὁ Θάνατος.

— Μμ... τί θέλεις; εἶπε μὲ νυσταγμένην φωνὴν ἡ Λενιώ.

— Δὲ ξέρω τί ἔχω καὶ δὲ μπορῶ νὰ κοιμηθῶ, Λενιώ... Δὲ μπορῶ νὰ ἡσυχάσω. Δὲν ἀνάβεις τὸ φῶς; Ὅλο καλλίτερα θὰ εἶνε.

— Νὰ ἡ ὥρα τώρα ν' ἀνάψωμε φῶς! Θὰ ξυπνήσῃ τὸ παιδί... Τί νὰ τὸ κάμῃς τὸ φῶς;

— Δὲ μπορῶ σκοτεινά, στενοχωριέμαι, Λενιώ!

— Μὰ τί στενοχώρια πάλιν εἶν' αὐτὴ ποῦ σ' ἔπιασε; Ποιὰ εἶν' ἡ ἀφορμὴ; Ἡ μήπως συλλογίζεσαι ὅλο τὸ Βασίλη;...

— Μοῦρχονται λογιῶν - λογιῶν σκέψεις στὴν κεφαλὴ μου καὶ μὲ βασανίζουν! Συλλογίζομαι καὶ τὸ Βασίλη, συλλογίζομαι κ' αὐτὸν ποῦ χτυποῦσε...

— Αἶ, καὶ τί τάχατες; ἐρωτᾷ ἡ Λενιώ καὶ ἤρχισε ἔξαφνα τώρα ν' ἀνησυχῇ καὶ αὐτή.

Ὁ Θάνατος ἐσιώπη.

— Μοῦ χόθηκε στὴν κεφαλὴ αὐτὴ ἡ συλλογὴ καὶ μὲ τυραννεῖ — εἶπε μετ' ὀλίγον κ' ἐμισσοσηκώθη ἀπὸ τὸ στρώμα — γυρεύω νὰ τῆνε διώξω — δὲ φεύγει.

— Μὰ τί λογῆς σκέψι εἶνε, τί συλλογὴ;

— Νὰ σοῦ πῶ: — συλλογίζομαι, πῶς ἂν τύχῃ ὁ Βασίλης μας κ' ἔχασε τὸ δρόμο μ' αὐτὴ τὴ χιονιά, ἂν τύχῃ αὐτὸς ὁ ξένος, ποῦ χτυποῦσε τὴν πόρτα μ' αὐτὴ τὴν τρομακίμα, μέσα στὰ χιόνια...

— Μὴ μὲ λωλάνης! εἶπε τρομαγμένη ἡ Λενιώ.

— Τί νὰ μὴ σὲ λωλάνω; δύσκολο πράμα τῶχες νὰ χάσῃ κανεὶς τὸ δρόμο; ἐξηκολούθησεν ὁ Θάνατος. — Φαντάζομαι λοιπόν, πῶς ἔτσι δὰ θὰ ἔχασε τὸ δρόμο καὶ ὁ Βασίλης μας, ἐχτύπησε στὴ μιὰ καλύβη, στὴ δευτέρη, στὴν τρίτη — δὲν τοῦ ἀνοιξαν ποὐθενά... Φαντάσου λοιπόν νὰ μείνῃ ὄξω νύχτα, μὲ τέτοιο καιρὸ στὸν κάμπο καὶ νὰ ξεπαγιάσῃ σὰν τὸ σκυλί ποῦ δὲν ἔχει ἀφέντη!...

— Τί νὰί τώρα αὐτὰ ποῦ λὲς καὶ μὲ τρομάζεις τέτοια ὦρα! εἶπε ἡ Λενιώ κ' ἐγύρισε ἀπὸ κεῖ τὸ πρόσωπόν τῆς

Ὁ Θάνατος ἐσιώπησεν. Ἐπέρασαν μερικὰ λεπτὰ τῆς ὥρας. — Ἡ Λενιώ ἤρχισε πάλιν νὰ ἀποκοιμάται ἀλλὰ ἔξαφνα ἤκουσεν ἐκ νέου τὴν φωνὴν τοῦ Θάνατου.

— Ἀκουσε, γυναῖκα! τῆς εἶπε τόσον δυνατὰ, ὥστε ἡ Λενιώ ἀνεσιόρησε — ἂν τύχῃ καὶ συνέβηκε τίποτε κακὸ σὲ κείνον τὸν διαβάτη, νὰ ξέρῃς πῶς μεγάλο κρίμα θὰ πάρωμε στὴν ψυχὴ μας. Σκέψου, πῶς ὅποιος κ' ἂν ἦταν, κ' αὐτὸς, σὰν τὸ Βασίλη μας, κάποιον θὰ ζητοῦσε ἢ τὸν ἀδερφό του ἢ τὴ μάνα του. Καὶ μεῖς τὸν ἐδιώξαμε καὶ δὲν ἐλυπηθήκαμε τὸν ἄνθρωπο!

— Γιατὶ λὲς πῶς τὸν ἐδιώξαμε; Καθόλου δὲν τὸν ἐδιώξαμε γι' αὐτὸν ἦταν τὸ ἴδιο ἂν ξενυχτοῦσε ἐδῶ ἢ στοῦ γείτονα.

— Εὐκόλο τῶχες — στοῦ γείτονα! Δὲν κανεὶς πῶς πᾶ νὰ χτυπήσῃς στοῦ Κίτσου — μὲ κανονιὲς δὲν τοὺς ξυπνᾷς!

— Ἄν δὲν εἶνε στοῦ Κίτσου ἄς ἐπῆγαινε στοῦ γέρο - Παντελῆ...

— Ὅχι, ὄχι, δὲν ἐκάμαμε καλά! — εἶπε ὁ Θάνατος. — σαιὶ καὶ πάλιν τὸ λυπᾶσαι ὄχι ἐδῶ ζωντανὸν ἄνθρωπο.

— Τί τὰ τσαρούχια σου βάζεις; τὸν ἐρωτᾷ ἡ Λενιώ, — ποῦ θὰ πᾶς! Δὲν ἡσυχάζεις πιά;

— Πάω νὰ ἰδῶ ὅλο θὰ ξελαφρώσῃ ἡ ψυχὴ μου, ἀπεκρίθη ὁ Θάνατος, φορῶν εἰς τὸ σκότος τὰ ρούχα του.

— Καμμιά ἀνάγκη δὲν ἦτανε νὰ πᾶς!... εἶπε ἡ Λενιώ. — Τί θὰ δῆς τώρα μέσα σὲ τέτοιο σκοτάδι; Τώρα σοῦ κατέβηκε, ἀφοῦ πέρασε ὀλίγη νύχτα! Δὲν περιμένεις νὰ ξημερώσῃ; Σὰ ξημερώσῃ τότε πηγαίνεις, ἀφοῦ τὸ θέλεις ἔτσι.

Ἡ Λενιώ ἐσηκώθη, ἐγέμισε ἓνα κουμάρι νερὸ καὶ ἐπῆγε τοῦ Θάνατου.

— Νὰ, πιὲ κάλλιο νερό, καὶ θὰ σοῦ περᾶσουν ἢ συλλογῆς καὶ θὰ σὲ πάρῃ καὶ ὁ ὕπνος.

Ὁ Θάνατος ἔλαβε τὸ κουμάρι καὶ ἤρχισε νὰ πίνῃ μὲ πολλὴν δίψαν.

— Αὐτὸ εἶνε τὸ καλλίτερο, εἶπε ἡ Λενιώ, ὄχι ποῦ ζητεῖς νὰ πᾶς δὲ ξέρω ποῦ καὶ γιατί. Αὐτὸ εἶνε γιατί δὲν ἔχεις ὕπνο.

Ἐβγαλε τὸ κουμάρι ἐπάνω εἰς τὸ τραπέζι κ' ἐπλάγιασε. Ὁ Θάνατος ἔπεσε πάλιν εἰς συλλογὴν καὶ δὲν ἤξευρε τί νὰ κάμῃ; νὰ ὑπάγῃ ἢ νὰ περιμένῃ ἕως τὸ πρωτὶ; Ἡ Λενιώ ὁμως προσεπάθει νὰ τὸν πείσῃ νὰ μείνῃ.

— Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία πῶς θὰ πῆγε ἢ στοῦ Κίτσου ἢ στοῦ γέρο - Παντελῆ Ἐπειτα

σκέψον, μπορούσαμε μεις να τότε δεχτούμε; Κακό είναι, μα έχουμε και παιδιά — κατάλαβες; 'Ο Μήτσος νά, όλη μέρα σήμερα σαν νάνε μέσα στη φωτιά... Κ' εγώ πιά δέν αισθάνομαι τον έαυτό μου από την κούρασι. 'Ο Κίτσος'ς παιδιά δέν έχει και του γέρο-Παντελή είν όλα μεγάλα: τὸ σωστό λοιπόν ήτανε να τον στείλωμ' εκεί. Δέν τον έστειλαμε 'μερὼ δρόμο' εδῶ κοντά είνε — στη γειτονιά.

Πολλήν ώρα ώμειλε ή Λενιώ. 'Ο Θάνος ήκουε, την ήκουσε και ὡς να ήσύχασεν δλίγον. 'Εκεί κατά την αὐγήν τον έπήρ' ὁ ὕπνος αλλά δέν έκοιμήθη πολύ. Εὐθύς ἅμα ξεημέρωσε, ὁ Θάνος έπήδησεν από τὸ στῶμα, έπλύθη γρήγορα γρήγορα και σιγά-σιγά, δια να μη ξυπνήση τὰ παιδιά έξήλθεν από την καλύβην. Μετά βίας κατώρθωσε ν' ανοίξη την θύραν — τόση χιών είχε πέσει την νύκτα. 'Ο Θάνος μόλις ήμπόρεσε να έβγη προτάξας τον ὄμον του δια τής θύρας και έξήλθεν εις την αὐλήν.

Τὸ κακὸν είχε περάσει. 'Εχαμε ὅμως φοβερήν παγωνιά. Βουνὸ τὸ χιόνι όλα κάτασπρα. 'Η ξεῶθυρα ήτο μισοχωσμένη καθὼς και τὸ παράθυρον. 'Εως εις τὰ γόνατα μέσα εις τὸ χιόνι, έφθασεν ὁ Θάνος μέχρι τής καλύβης του Κίτσου και ήρχισε να κτυπᾷ, αλλά κανείς δέν ἀπεκρίθη εις τούς κτύπους του. 'Επήγε εις την καλύβην του γέρο-Παντελή, αλλά και εκεί δέν του ήνοιξαν. Φαίνεται πὼς έκοιμῶντο ἀκόμη.

«'Ας πάω να φτυαρίσω εγὼ τὸ χιόνι ὀσινώρα», εἶπε καθ' έαυτὸν ὁ Θάνος, κ' έπήγε κ' έπήρε φτυάρι και ήρχισε καθ' ἀρχάς να φτυαρίζη από την μεσόθυραν τής καλύβης. Την στιγμήν εκείνην έξήλθεν ή Λενιώ από την καλύβην.

— Πῶ-πῶ! τί χιόνι ποῦρριζε! έφώναξε. 'Εκλεισε ὅλα τὰ παράθυρα κ' έσκοτείνιασε ή καλύβη.— Αἱ, έπήγες να ιδῆς στους γειτόνους;

— 'Επήγα μα κοιμῶνται ἀκόμη. Θα παστρέψω τὸ δρόμο από τὸ χιόνι και δια πάω πάλι. Τί κάνει ὁ Μήτσος—κοιμάται;

— Δόξα νᾶχη ὁ Θεός, καλά είνε, ήσυχα κοιμάται. 'Γώρα με τον ὕπνο θα του περάση ή ἀρρώστεια.

— Δόξα σοι, ὦ Θεός... 'Ο ξένος αὐτὸς πρέπει να ξενύχτησε στοῦ γέρο-Παντελή—έτσι μου φαίνεται.

'Ο Θάνος έχωσε τὸ φτυάρι του μέσα εις τὸ χιόνι, τὸ έγέμισε και έχασε κίνησιν να τὸ ρίψη ἀπωτέρω.

'Εξαφνα τὸ φτυάρι του έπεσε από τὰς χειρας... 'Ο Θάνος ὀπισθοχώρησε και εἶπε με τρέμουσαν φωνήν:

— Λενιώ... Τί ν' αὐτὸ εδῶ;.. Χριστέ και Παναγία μου!..

'Η Λενιώ έπλησίασε. 'Επάνω εις τὸ παρὰ την θύραν θρανίον έφάνησαν κάτω από τὸ χιόνι οἱ πόδες ἀνθρώπου, φοροῦντος στρατιωτικὰς ἀρβύλας.

'Η Λενιώ ήθέλησε να ρήξη κραυγήν, αλλά έπιόσθη ή φωνή της ήνοιξε ὀρθάνοικτα τὰ μάτια της κ' εκύτταξε με τρόμον τὰ ἀκίνητα πόδια... 'Ο Θάνος, ὠχρὸς και τρέμων, έχασε τὸν σταυρόν του, ανέλαβε τὸ φτυάρι και ήρχισε με ὄσσην είχε δύναμιν να φτυαρίζη τὸ χιόνι.

— Χριστέ και Παναγία μου, τί ν' αὐτὸ! έξηκολούθει να λέγη έντρομος και με τρέμουσαν φωνήν.

'Εφτυάρισε, έφτυάρισε χιόνι κ' εξαφνα έπεσε με ἀπελπιστικὴν κραυγήν κ' έσωριάσθη επάνω εις τὸ χιόνι. 'Εμπροσθέν του, επάνω εις τὸ θρανίον εκειτὸ ὁ μικρότερός του ἀδελφός, ὁ Βασίλης με τὸν στρατιωτικὸν μανδύαν και με τὸ ταγάρι εις τὸν ὄμον. 'Εκειτο εκεί κουλουριασμένος, ή κεφαλή του ήτο κρεμασμένη πλαγίως, οἱ ὀφθαλμοὶ του κλεισμένοι, ὡς να είχε ἀποκοιμηθῆ ὕπνον ήσυχον και γλυκύν...

— Βασίλη! Βάσο! ἀδελφούλη μου!—εφώναζε ὁ Θάνος γονατιστὸς πρὸ του νεκροῦ του ἀγαπημένου του ἀδελφοῦ.—Νά, πὼς σε δεχθήκαμε μεις, πὼς σ' έξεστάναμε, δυστυχισμένε μου ἀδερφέ! Οὔτε τὸ στρατιωτικὸ σ' έβλαψε, οὔτε ή ἀρρώστια σ' εδάμαξε.—οἱ συγγενεὶς σου σε κατέστρεψαν ἀδικα, ἀδικοθανατισμένε μου Βάσο!..

Αυστηρισμένε μου ἀδερφέ! Μεγάλη ἁμαρτία έχάμασε στοῦ Θεό! Κάλιο εἶχα ν' ἀδικοθανατήσω γὼ παρὰ να καταστρέψω εσένα, καλέ μου ἀδερφέ! Και πὼς σ' έπεριμέναμε! πὼς σ' έπεριμέναμε και να πὼς σε δεχόμαστε! Θεέ μου πολυέσπλαγγε, γιατί μᾶς τιμωρεῖς έτσι!..

'Επιασε τὸ παγωμένο χέρι του ἀδελφοῦ του και τὰ δάκρυα έτρεχαν από τὰ μάτια του.

'Η Λενιώ ήρχισε εξαφνα να ξεφωνίζη.

— 'Αχ, Παναγίτσα μου, μεγάλο κακὸ ποῦ μᾶς βρήκε τούς ἄμοιρους!.. Σήκωσέ τονε, πάρε τονε να τὸν πάμε μέσα! —εφώναζε πνιγμένη στα δάκρυα.—μπορεῖ να ξανανοῦση, μπορεῖ να ζήση!.. Χριστέ και Παναγία μου! Πήγαινέ τονε μέσα, Θάνο!.. Να πᾶ να ήωνάξω τούς γειτόνους!..

— Σῶπα, γυναῖκα, άφρησε!—εἶπε ὁ Θάνος με βαθεῖα φωνή.—προτίητερα έπρεπε να τὸ σκεφθοῦμε αὐτὸ τώρα πᾶ εἶνε ἀργά Δέν ελυπηθήκαμε τὸν ἀνθρωπο, εδῶξασε τὸν ἀδερφό

μας σαν νᾶταν κανέναν σκύλος... Μην κλαῖς και φωνάζεις ἀδικα τώρα, μου σπαράξεις την καρδιά... τὸ νεκρὸ δέν τὸν ἀνασταίνεις! Κ' εἰλαιεν ὁ Θάνος δάκρυα πικρά.

ΑΓΑΘ. Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Μίμησις εκ του ρωσικου.

Θ Α Ϊ Σ

Μυθιστόρημα ΑΝΑΤΟΛ ΦΡΑΝΣ. — Μετάφρασις Ν. ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΟ ΕΥΦΟΡΒΙΟΝ

'Ο Παφνούτιος επέστρεψεν εις την αγίαν έρημον, λαβὼν τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον έξ 'Ατριβίδος ἀνήχετο τὸν Νεῖλον και έφερε τροφίμα εις τὸ μοναστήριον του 'Αββά Σεραπίωνος. 'Όταν ἀπεβιβάσθη, οἱ μαθηταὶ του έπροχώρησαν πρὸς αὐτὸν με μεγάλας ένδείξεις χαρᾶς. 'Αλλοι ὕψωναν τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανὸν και ἄλλοι έπιπτον καταγῆς και ήσπάζοντο τὰ σανδάλια του 'Αββά, γνωρίζοντες πᾶν ὅτι ὁ ἅγιος είχεν εκτελέσει εν 'Αλεξανδρείᾳ. Δι' ὁδῶν ἀγνωστων και ταχειῶν οἱ μοναχοὶ έμάνθανον τοιοντοτρόπως πᾶν ὅτι ένδιέφερε την ασφάλειαν και την δόξαν τής θρησκείας, αἱ δέ εἰδήσεις έτρεχον εις την έρημον με την ταχύτητα του σιμουν.

Και ένῶ ὁ Παφνούτιος έβυθίζετο εις την έρημον, οἱ μαθηταὶ τὸν παρηκολούθουν δοξολογοῦντες τὸν Κύριον. 'Ο Φλαβιανός, ὁ πρεσβύτερος τῶν ἀδελφῶν, καταληφθεὶς αἰφνιδίως ὑπὸ εὐσεβοῦς παραληρησμοῦ ήρχισε να ψάλλη έμπνευσμένον τινὰ ἕμνον.

«Εὐλογημένη ή ημέρα καθ' ήν ὁ πατήρ μᾶς ἀπεδόθη.

«'Ιδοῦ έρχεται κατάφορτος έξ ἀρετῶν νέων τῶν ὁποῖων ήμεῖς θα λάβωμεν την ανταμοιβήν.

«Τοῦ πατρὸς αἱ ἀρεταὶ ἐπὶ τῶν τέκνων ἀνταναλώσι και ή ἀγιότης του 'Αββά ἀρω-

* Ἰδ. σελ. 233.

ματίζει τὰ κελία ὄλων τῶν μοναχῶν.

«'Ο πατήρ μου Παφνούτιος έδωσε εις τὸν 'Ιησοῦν Χριστὸν σύζυγον.

«Με την θαυμασίαν του τέχνην μετέβαλε τὸ μελανὸν πρόβατον εις λευκόν.

«Και ἰδοῦ έρχεται εις ήμᾶς κατάφορτος εκ νέων ἀρετῶν.

«'Όμοιος με την μέλισσαν τής 'Αρσινοΐτιδος την ὁποῖαν βαρύνει τῶν ἀνθέων τὸ νέκταρ, ὁμοιος με τὸ πρόβατον τής Νομβίας τὸ ὁποῖον μόλις βαπτίζει τὸ βάρος του ἀφθόνου του έρίου.

«'Ας εορτάσωμεν την ήμέραν ἀρτύοντες τὸν ἄρτον δι' εἰλαῖον».

Φθάσαντες εις την θύραν του κελίου του εγονυπέτησαν ὄλοι και εἶπον.

—'Ο πατήρ μᾶς ἄς μᾶς εὐλογήση και ἄς δώσῃ εις ἕκαστον εἰλαῖον μερίδα ὅπως εορτάση την ἀφιξίν του.

Μόνον ὁ Παῦλος ὁ ἀπλοῦς έμεινεν ὀρθιος και ήρώτα.

«Ποῖος εἶνε ὁ ἀνθρωπος αὐτός»; μη ἀναγνωρίζων διόλου τὸν ἀββᾶν. 'Αλλά κανείς δέν έπρόσεχε εις ὅτι εἶλεγε, διότι τὸν εγνωρίζον εὐσεβέστατον ἀλλά πτωχὸν τὸ πνεῦμα.

'Ο ἀββάς τής 'Αρσινόης κλεισθεὶς εις τὸ κελλίον του έσκέπτετο.

— 'Ιδοῦ εγὼ ἀνέκτησα τὸ αὐλον τής ἀναπαύσεως και τής εὐτυχίας μου, και εἰσῆλθα

εις τὸν πύργον τῆς ἡρεμίας μου. Διὰ τί λοιπὸν ἢ προσφιλέης ἐκ καλάμου στέγη δὲν μεδέχεται φιλικῶς; καὶ διὰ τί οἱ τοῖχοι δὲν μοῦ λέγουν καλῶς ἡλθες;

Τίποτε μολαταῦτα ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου δὲν μετεβλήθη εἰς τὸν οἶκον αὐτὸν τῆς ἐκλογῆς μου. Ἴδου ἢ τράπεζα καὶ ἰδου ἢ κλίνη μου Ἴδου ἢ ταριχευμένη κεφαλή νεκροῦ ἢ ὁποία τόσας με ἐνέπνευσε σωτηρίους σκέψεις καὶ ἰδου τὸ βιβλίον εἰς τὸ ὁποῖον πολλάκις ἀνεζήτησα τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ.

Καὶ μολαταῦτα τίποτε δὲν ἀνευρίσκω ἐξ ὧν ἀφησα. Τὰ πράγματά μου φαίνονται ὅλα γυμνά πάσης χάριτος καὶ μοῦ φαίνεται ὅτι τὰ βλέπω σήμερον διὰ πρώτην φοράν. Ἄτενίζων τὴν τράπεζαν καὶ τὴν κλίνην τὰ ὁποῖα διὰ τῶν χειρῶν μου κατεσκευάσα, βλέπω τὴν μαύρην καὶ ἀπεξηραμένην κεφαλὴν, τοὺς κολύμβους αὐτοὺς τοῦ παπίρου τοὺς πλημμυροῦντας ἀπὸ τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ καὶ νομίζω ὅτι βλέπω ἔπιπλα νεκροῦ. Ἄφ' οὗ τοσοῦτον τὰ ἡγάπησα, δὲν τὰ ἀναγνωρίζω τώρα πλέον! Ἐπειδὴ βεβαίως τὰ ἀντικείμενα δὲν μετεβλήθησαν ἤμην ἐγὼ ἄλλος ἄνθρωπος! Νεκρὸς ἤμην ἐγὼ! Τί συνέβη, Θεέ μου; Καὶ ἀνησυχεῖ πρὸ πάντων ἐυρίσκων τὸ κελλίον του στενὸν ἐνῶ ἀτενίζων αὐτὸ μετὸν ὀφθαλμὸν τῆς πίστεως ἔπρεπε νὰ τὸ εὐρίσκῃ εὐρύτατον ἄφ' οὗ ἡ ἀπειρία τοῦ Θεοῦ ἠνοιγετο ἐντὸς του. Προσευχηθεὶς μετὸ μέτωπον καταγῆς ἀνέκτησεν ὀλίγην εὐφροσύνην. Προσηύχето ἤδη πρὸ μιᾶς ὥρας ὅτε ἡ εἰκὼν τῆς Θεοῦ παρουσιάσθη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του. Καὶ ἠχαρίστησε τὸν Θεόν.

— Σὺ μοῦ τὴν ἀποστέλλεις, Ἰησοῦ. Ἀναγνωρίζω τὴν ἀπειρίαν σου ἀγαθότητα. Ἐπιθυμεις νὰ ἀναστήσω τὴν εὐθυμίαν μετὸν Θεόν ἐκείνης τῆς ὁποίας σοῦ ἀπέδωσα καὶ παρουσιάζεις πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου τὸ μειδιάματά της τὸ ἀφωτισμένον ἤδη, τὴν χάριν της τὴν ἀθῶαν πλέον, τὴν καλλονὴν της τὴν ὁποῖαν κατέστησα ἀκίνδυνον. Καὶ πρὸς χάριν μου, Θεέ μου, μοῦ τὴν ἐπιδεικνύεις ὁποῖαν τὴν ἐστόλισα καὶ τὴν ὠδήγησα δι' ἐσέ, ὡς φίλος ἐνθυμίζει μειδιῶν εἰς τὸν φίλον του τὸ εὐχάριστον δῶρον τὸ ὁποῖον ἔλαβε ἐξ αὐτοῦ. Καὶ βλέπω τὴν γυναῖκα ταύτην με εὐχαρίστησιν βεβαίω ὅτι ἡ εἰκὼν της μοῦ στέλλεται παρὰ σοῦ. Εὐαρεστεῖσαι ἀκόμη νὰ ἐνθυμησῶ, Ἰησοῦ μου, ὅτι ἐγὼ σοῦ τὴν ἀπέδωσα. Κράτησον αὐτὴν ἄφ' οὗ σοῦ ἀρέσκει καὶ μὴν ἐπιτρέψῃς πρὸ πάντων νὰ λάμπουν τὰ θείλητά της δι' ἄλλον ἐκτὸς σοῦ.

Καθ' ὄλην τὴν νύκτα δὲν ἠδυνήθη νὰ κοιμηθῆ καὶ εἶδε τὴν Θεαῖδα εὐκρινέστερον ἄφ' ὅτι τὴν εἶχε ἰδεῖ εἰς τὸ ἄντρον τῶν νυμφῶν. Καὶ εἶπε.

— Τὴν κατέστησα τοιαύτην πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ.

Πρὸς μεγάλην του ὄμως ἐκπληξιν δὲν εὐρῆκε τὴν ἡρεμίαν.

Καὶ ἐστέναξε.

— Διὰ τί, καρδιά μου, εἶσαι τεθλιμμένη καὶ διὰ τί με ταράσσεις;

Καὶ ἡ ψυχὴ του ἔμεινεν ἀνήσυχος. Καὶ ἔμεινεν ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας εἰς τὴν κατάστασιν ἐκείνην τῆς θλίψεως ἢ ὁποῖα προλέγει μεγάλης διὰ τὸν μοναχὸν δοκιμασίας. Ἡ εἰκὼν τῆς Θεαῖδος δὲν τὸν ἐγκατέλειπε νύκτα καὶ ἡμέραν καὶ δὲν τὴν ἐδίωκε διότι ἐσκέπτετο ὅτι προήρχετο ἐκ Θεοῦ καὶ ὅτι ἦτο εἰκὼν ἀγάπης. Μίαν πρωΐαν ὄμως, ἡ Θεαῖς τὸν ἐπεσκέφθη ἐν ὄνειρῳ, μετὸν κόμην ἰσοπέφανον, τόσον φοβερὰ εἰς τὴν γλυκύτητά της ὥστε ἀνεκραύγασε ἐκ τρόμου καὶ ἀφυπνίσθη περιερόμενος ἀπὸ παγωμένον ἰδρώτα. Μετὸς ὀφθαλμοῦς ἀκόμη κλειστοῦς ἀπὸ τὸν ὕπνον ἠσθάνθη ὕγραν πνοὴν νὰ ψαύῃ τὸ πρόσωπόν του. Καὶ εἶδε μικρὸν θῶα μετὸς δύο πόδας ἐστηρικμένους ἐπὶ τῆς κλίνης νὰ τοῦ φυσᾷ κατὰ πρόσωπον τὴν ἀπόχουσαν ἀναπνοὴν του καὶ νὰ τοῦ γελᾷ.

Ὁ Παφνούτιος ἠσθάνθη ἀπερίγραπτον ἐκπληξιν καὶ τοῦ ἐφάνη ὅτι ἕνας πύργος κατέρρεε πρὸ τῶν ποδῶν του. Καὶ ἔπιπτε τῷ ὄντι ἐκ τοῦ ὕψους τῆς καταρροῦσης πίστεώς του.

Ἐπὶ τινὰ χρόνον δὲν ἠδύνατο τίποτε νὰ σκεφθῆ καὶ ἔπειτα, ὅταν ἀνέκτησε τὸ λογικόν του, ἡ σκέψις τοῦ ἐπηύξησε τὴν ἀνησυχίαν.

Τί συμβαίνει τάχα ἔλεγε καθ' ἑαυτόν; Ἡ ὀπτασία αὕτη ὅπως καὶ ἡ προηγουμένη προέρχεται ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ διαφθεύεται μόνον ἐν τῇ σκέψει μου ὅπως ὁ οἶνος μεταβάλλεται εἰς ὄξος ἐν ἀκαθάρτῳ πατηρῶ. Ἡ ἁμαρτία μου μετέβαλε εἰς σκάνδαλον τὴν ὀπτασίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ διαβολικὸν ἐκεῖνο ζῶον ἔδραξε ἀμέσως τὴν εὐκαιρίαν διὰ νὰ με δοκιμάσῃ. Ἡ μᾶλλον, ἡ ὀπτασία προέρχεται ὄχι ἐκ τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ ἐκ τοῦ διαβόλου καὶ εἶνε κατηραμένη. Ἀλλὰ τότε ἀμφιβάλω ἂν καὶ αἱ προηγουμέναι εἶχον θεῖαν προέλευσιν, ὡς ἐνόμιζον. Ἀδύνατον δυστυχῶς νὰ κάμω τὴν διάκρισιν αὐτὴν τὴν ἀπαραίτητον δι' ἕνα ἀσκητὴν. Καὶ εἰς τὰς δύο ὁπως δὴποτε περιπτώσεις ὁ Θεὸς ἀπομακρύνεται ἀπ' ἐμοῦ

καὶ αἰσθάνομαι τοῦτο χωρὶς νὰ δύναμαι καὶ νὰ τὸ ἐξηγήσω.

Ἐσυλλογίζετο ταῦτα καὶ ἠρώτα με ἀγωνίαν. — Δίκαιε Θεέ, εἰς ὁποίας δοκιμασίας ὑποβάλλεις τὸν δούλον σου ἄφ' οὗ καὶ αὐταὶ ἀκόμη αἱ ἐμφανίσεις τῶν ἁγίων σου παρέχουν κίνδυνον εἰς αὐτόν.

Διὰ τί νὰ μὴ δύναμαι νὰ ἀναγνωρίζω πᾶν ὅτι ἀπὸ σὲ προέρχεται καὶ πᾶν ὅτι ὁ ἄλλος μοῦ ἀποστέλλει; Καὶ ἐπειδὴ ὁ Θεὸς τοῦ ὁποίου εἶνε ἀνεξχνιάστοι αἱ βουλαὶ δὲν ἐθεώρησε πρέπον νὰ φωτίσῃ τὸν δούλον του, ὁ Παφνούτιος ἔμεινε βυθισμένος ἐν τῇ ἀμφιβολίᾳ καὶ ἀπεφάσισε νὰ μὴν σκεφθῆ πλέον τὴν Θεαῖδα. Ἄλλ' ἢ ἀπόφασίς του αὕτη ἔμεινε στεῖρα Ἡ ἀποῦσα εὐρίσκειτο πάντοτε μαζὺ του καὶ τὸν ἠτένιζε ἐνῶ ἀνεγίνωσκε, προσήχθετο ἢ ἐσκέπτετο. Ἡ φανταστικὴ προσέγγισίς της προαναγγέλλετο διὰ λεπτοῦ θορύβου ὁμοίου ἐκείνου τὸν ὁποῖον κάμνει ἡ ἐσθῆς τῆς γυναικὸς κινουμένης. Καὶ αἱ ὀπτασίαι εἶχον μίαν ἀκριβείαν τὴν ὁποῖαν στερεῖται καὶ αὕτη ἡ πραγματικότης ἦτις πολλάκις παρουσιάζει συγχύσεις τὰς ὁποίας δὲν ἔχουν τὰ φαντάσματα τὰ ἐμφανιζόμενα πρὸ τῶν μοναχῶν.

Ἡ Θεαῖς ἤρχετο πρὸς αὐτὸν διαφοροτρόπως, πότε μὲν σκεπτικῆ μετὸ μέτωπον ἐστεφανωμένον διὰ τοῦ τελευταίου φθαροῦ στεφάνου ὡς ἦτο ἐνδεδυμένη εἰς τὸ συμπόσιον τῆς Ἀλεξανδρείας, μετὸ ἰσχύρον ἐσθῆτα ἐστολισμένην δι' ἀργυρῶν ἀνθέων, πότε ἠδονικῆ μέσα εἰς τὸ νέφος τῶν λεπτῶν πέπλων της, λουσομένη ἀκόμη εἰς τὰς χλιαρὰς σκιάς τοῦ ἄντρον τῶν Νυμφῶν. Ἄλλοτε παρουσιάζετο εὐσεβῆς καὶ ἀκτινοβολοῦσα ἐκ θεῖας χαρᾶς, ἄλλοτε τραγικῆ μετὸς ὀφθαλμοῦς πλημμυρομένους μετὸν φρίκην τοῦ θανάτου, δεικνύουσα τὸ στήθος τὸ βαμμένον διὰ τοῦ αἵματος τῆς ἀνοικτῆς της καρδίας. Ἐκεῖνο ὄμως τὸ ὁποῖον τὸν ἀνησυχεῖ περισσότερο εἰς τὰς ὀπτασίας ταύτας ἦτο ἡ ἐμφάνισις ὄλων αὐτῶν τῶν στεφάνων, τῶν χιτῶνων, τῶν πέπλων τοὺς ὁποίους εἶχε κάψει διὰ τῶν ἰδίων του χειρῶν. Καὶ καθίστατο προφανές πλέον ὅτι εἶχον μίαν ψυχὴν ἀθάνατον.

Καὶ ἀνέκραξε.

— Ἴδου αἱ ἀναρίθμητοι ψυχαὶ τῶν ἁμαρτημάτων τῆς Θεαῖδος ἔρχονται πρὸς ἐμέ! Καὶ ὅταν ἀπέστρεψε τὴν κεφαλὴν ἠσθάνετο ὀπισθὲν του τὴν Θεαῖδα καὶ ἡ ἀνησυχία του ἐδιπλασιάζετο. Ἡ βάσανός του ἦτο σκληρὰ ἐπειδὴ ὄμως ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα του ἔμεινον

καθαρὰ ἐν μέσῳ τῶν πειρασμῶν ἠλπίζε εἰς τὸν Θεόν καὶ τοῦ ἀπέδιδε τρυφερὸν παράπονον,

— Ἄν, Θεέ μου, μετέβην τόσον μακρὰν καὶ τὴν ἐζήτησα ἐν μέσῳ τόσων εἰδωλολατρῶν, χάριν σοῦ καὶ ὄχι χάριν ἐμοῦ τὸ ἐπράξα. Δὲν θὰ ἦτο δίκαιον νὰ τιμωρηθῶ διότι εἰργάσθην πρὸς τὸ συμφέρον σου. Προστάτευσέ με, Ἰησοῦ μου. Σῶσον με, Σῶτερ μου. Μὴ ἐπιτρέψῃς νὰ ἐκτελέσῃ τὸ φάντασμα ὅτι τὸ σῶμα δὲν κατώρθωσε. Ἐνίκησα τὴν σαρκικὴν μου ἐπιθυμίαν νὰ νικηθῶ ἀπὸ τὴν σκάν; Γνωρίζω ὅτι ἐκτίθεμαι ἤδη εἰς κινδύνους μεγαλειτέρους ὄλων ὧν μέχρι τοῦδε διέτρεξα. Ἀναγνωρίζω ὅτι τὸ ὄνειρον ἔχει περισσοτέραν δύναμιν τῆς πραγματικότητος καὶ τοῦτο δὲν εἶνε παράδοξον ἄφ' οὗ τὸ ὄνειρον ἀποτελεῖ μίαν πραγματικότηταν ὑπερτέραν. Τὸ ὄνειρον ἐμψυχώνει τὰ πράγματα ὅλα. Ὁ Πλάτων μολονότι ἦτο εἰδωλολάτρης ἀνεγνώρισεν ἰδιαιτέραν τὴν ὑπαρξίν τῶν ἰδεῶν. Εἰς τὸ συμπόσιον ἐκεῖνο τῶν δαιμόνων εἰς τὸ ὁποῖον με συνώδευσε, Κύριε, ἦρυσαν ἀνθρώπους, μολυνθέντας ἀπὸ ἐγκλήματα ἀλλὰ μὴ στερομένους εὐφροσύνης, νὰ ἀναγνωρίζουν ὁμοφώνως ὅτι ἡ σκέψις, ἡ μόνωσις καὶ ἡ ἐκστασις μᾶς κάμνουν νὰ διακρίνωμεν τὰ ὄντα.

Καὶ ἡ Γραφή σου, Κύριε, ἐπεβεβαίωσε πολλάκις τὴν δύναμιν τῶν ὄνειρων καὶ τῶν ὀπτασιῶν τὰς ὁποίας σὺ, ὑπέρλαμπρε Κύριε, καὶ ὁ ἀντίπαλός σου ἀποστέλλεσε εἰς τοὺς θνητούς.

Ἐνας ἄνθρωπος νέος ἀνηγείρετο τώρα ἐντὸς αὐτοῦ καὶ συνεζήτει μετὸν Θεόν καὶ ὁ Θεὸς δὲν ἐσπευδε καθόλου νὰ τὸν διαφωτίσῃ. Αἱ νύκτες του τώρα διήρχοντο ὡς μακρὸν ὄνειρον, αἱ δὲ ἡμέραι του δὲν διεκρίνοντο τῶν νυκτῶν.

Μίαν πρωΐαν ἀφυπνίσθη με στεναγμοῦς ὁμοίους μετὸς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἀναδίδονται ἀπὸ τοὺς τάφους τοὺς περιελείοντες θύματα ἐγκλημάτων. Ἡ Θεαῖς ἦλθε μετὸ αἵματομένους τοὺς πόδας καὶ ἐνῶ ἐκεῖνος ἔκλαιεν, εἰσήλθε εἰς τὴν κλίνην του. Καὶ πλέον δὲν τοῦ ἔμεινεν ἀμφιβολία. Ἡ Θεαῖς ἦτο ὀπτασία ἀκάθαρτος.

Μετὸν καρδίαν πληρωμένην ἀηδίας ἀπεσπίασθη τῆς μολυνθείσης κλίνης του καὶ ἐκρυψεν εἰς τὰς χεῖρας τὸ πρόσωπον διὰ νὰ μὴ βλέπῃ πλέον τὸ φῶς.

Αἱ ὄραι ἔφευγον χωρὶς νὰ συναποφέρουν τὸ αἶσχος του. Τὸ πᾶν εἶσα εἰς τὸ κελλίον καὶ διὰ πρώτην φοράν ὁ Παφνούτιος ἦτο μόνος. Τὸ φάντασμα τὸν εἶχε πλέον ἐγκαταλείψει καὶ αὕτη ἀκόμη ἡ ἀπουσία του ἦτο φοβερά.

Τίποτε, τίποτε πλέον δὲν τὸν ἀπήλασσε τῆς ἀ-
 ναννήσεως τοῦ ὄνειρου.

Καὶ πλήρης φρίκης ἐσκέπτετο.

— Πῶς λοιπὸν δὲν τὴν ἀπώθησα; Διατί δὲν
 ἀπηλλάγη τῶν ψυχρῶν τῆς βραχιόνων καὶ
 τῶν παγωμένων γονάτων τῆς;

Δὲν ἐτόλμα πλέον νὰ προσέφωρῃ τὸ ὄνομα
 τοῦ Θεοῦ πλησίον τῆς μιᾶς ἐκείνης κλίνης
 καὶ ἐφοβεῖτο ὅτι ἐντὸς τοῦ μολυσμένου κελλίου
 οἱ δαίμονες θὰ εἰσέρχοντο εἰς πᾶσαν ὥραν
 ἐλευθέρως.

Οἱ φόβοι του δὲν ἦσαν μάταιοι. Ἐπὶ μι-
 κροὶ θῶες, οἱ ὁποῖοι ἄλλοτε ἐσταμάτησαν εἰς
 τὴν εἴσοδον, εἰσῆλθον τώρα ὁ εἰς μετὰ τὸν
 ἄλλον, καὶ κατεκλίθησαν ὑπὸ τὴν κλίνην. Κατὰ
 τὴν ὥραν τοῦ ἑσπερινοῦ ἕνας ὄγδος εἰσῆλθε
 τοῦ ὁποῖου ἡ ὄσμη ἦτο ἀφόρητος. Τὴν ἐπαύ-
 ριον ἕνας ἔννατος προσετέθη καὶ ταχέως ἐπειτα
 ἔγιναν τριάκοντα καὶ ἔπειτα ἑξήκοντα καὶ κα-
 τὸν ἑκατὸν. Καὶ ἐγίνοντο μικρότεροι καθόσον
 ἐπολλαπλασιαζόντο. Καὶ ἦσαν τώρα ὅμοιοι μὲ
 ποντικούς, καὶ ἐπλημμύρουν τὸ θρανίον καὶ τὴν
 κλίνην καὶ τὸ δωμάτιον ὅλον. Εἰς ἑξ αὐτῶν
 ἐπήδησε ἐπὶ τῆς σανίδος ἡ ὁποία εὐρίσκειτο παρὰ
 τὴν κλίνην καὶ ἐκάθισε μὲ τοὺς τέσσαρας πό-
 δας κινουμένους ἐπὶ τῆς νεκρῆς κεφαλῆς, ὀτε-
 νίζων τὸν μοναχὸν μὲ φλογερὰ ὄμματα. Καὶ
 καθημερινῶς ἤρχοντο καὶ νέοι θῶες.

Διὰ νὰ ἐξλεωθῇ ἀπὸ τὸ φοβερόν του ὄνει-
 ρον καὶ νὰ διαφύγῃ τὰς ἀκαθάρτους σκέψεις ὁ
 Παφνούτιος ἀπεφάσισε νὰ ἀναχωρήσῃ τοῦ
 κελλίου του τοῦ μιανθέντος πλέον καὶ μετα-
 βαίνων εἰς τὸ βᾶθος τῆς ἐρήμου νὰ παραδοθῇ
 εἰς μετανοίας ἀπείρους, εἰς ἀσκητισμὸν φοβε-
 ρόν, εἰς ἔργα νέα. Πρὶν ὅμως πραγματοποιη-
 ῆσθαι τὸ σχέδιόν του ἐπεσκέφθη τὸν γέροντα
 Παλαίμωνα ὅπως τοῦ ζητήσῃ συμβουλὴν.

Τὸν εὗρε εἰς τὸν κῆπον τοῦ ποτίζοντα τοὺς
 θριδάκας του. Ὁ ἥλιος εὐρίσκειτο περὶ τὴν δύ-
 σιν καὶ κυανοῦς ὁ Νεῖλος ἐκλίετο παρὰ τοὺς
 πόδας τῶν ἰσχυρῶν λόφων. Ὁ καλὸς ἄνθρωπος
 ἐπεριπάτει σιγὰ διὰ νὰ μὴν τρομάξῃ μίαν πε-
 ριστεράν ἢ ὁποία ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ ὤμου του.

— Ὁ Κύριος ἔστω μετὰ σοῦ, ἀδελφε Παφνού-
 τιε, εἶπε. Θαύμασον καὶ σὺ τὴν ἀγαθότητά του.
 Ἴδου μοῦ στέλλει τὰ ζῶα τὰ ὁποῖα ἐδημιούργη-
 σεν ὅπως ὁμιλῶ μαζὺ τῶν περὶ τῶν ἔργων του
 καὶ δοξολογῶ Αὐτὸν εἰς τὰ πηνὰ τοῦ οὐρανοῦ.

Παρατήρησε τὴν περιστεράν ταύτην μὲ τὰς
 μεταλλασσούσας ἀποχρώσεις τοῦ λαίμου τῆς καὶ
 εἶπε ἂν δὲν εἶνε ἕνα ὠραῖον ἔργον τοῦ Θεοῦ.

Ἴσως ὅμως, ἀδελφε μου, ἔρχεται νὰ μοῦ δι-
 λῆσῃ περὶ τίνος εὐσεβοῦς πράξεως. Ἐὰν ἔχῃ
 οὕτω, θὰ ἀφήσω τὸ ποτιστήριόν μου καὶ θὰ σὲ
 ἀκούσω.

Ὁ Παφνούτιος διηγήθη εἰς τὸν γέροντα τὸ
 ταξιδίον του, τὴν ἐπιστροφὴν του, τὰς ὀπτα-
 σίας τῶν ἡμερῶν, τὰ ὄνειρα τῶν νυκτῶν του
 χωρὶς νὰ λησιμονήσῃ τὸ ἐγκληματικόν του ὄνει-
 ρον καὶ τὴν πλημμύραν τῶν θῶων.

— Δὲν νομίζεις πάτερ μου, προσέειπε, ὅτι
 πρέπει νὰ βυθισθῶ εἰς τὴν ἐρημον ὅπως τε-
 λέσω ἐκεῖ μετάνοιαν φοβεράν καὶ καταπλήξω
 διὰ τοῦ ἀσκητισμοῦ μου τὸν διάβολον;

— Εἶμαι ἀσήμαντος ἁμαρτωλός, ἀπήντησεν
 ὁ Παλαίμων, γνωρίζω δὲ ἀτελέστατα τοὺς ἀν-
 θρώπους διελθὼν ὅλον μου τὸν βίον εἰς τὸν
 κῆπον αὐτὸν ἐν μέσῳ τῶν δορκάδων, τῶν μι-
 κρῶν λαγῶν καὶ τῶν περιστερῶν.

Νομίζω μολαταῦτα, ἀδελφε μου, ὅτι τὰ κακά
 σου προσέρονται ἐκ τῆς ἀποτόμου αὐτῆς μετα-
 βάσεως ἀπὸ τῶν θορύβων καὶ τῆς κινήσεως τοῦ
 κόσμου, εἰς τὴν γαλήνην τῆς μονώσεως. Αἱ βί-
 αιαι αὐταὶ μεταλλάγαι εἶνε ἐπιβλαβεῖς διὰ τὴν
 ἡρεμίαν τῆς ψυχῆς.

Συμβαίνει εἰς σέ, ἀδελφε μου, ὅτι θὰ συνέ-
 βαινε εἰς ἄνθρωπον ὅστις θὰ ἐξείδητο ἀπὸ
 μεγάλης θερμότητος εἰς μέγα ψῦχος. Ἡ βῆξ
 θὰ τὸν ἐτάρασσε καὶ θὰ τὸν ἔκαιε ὁ πυρε-
 τός. Ἐὰν ἤμην εἰς τὴν θέσιν σου, ἀδελφε Πα-
 φνούτιε, ἀντὶ νὰ ἀποσυρθῶ ἀμέσως εἰς φρικτὴν
 τινὰ ἐρημον, θὰ προσεπάθουν ἀπεναντίας νὰ
 διασκεδάσω ἐπισκεπτόμενος αἴφνης τὰ πέριξ
 μοναστήρια τὰ ὁποῖα καθὼς μοῦ λέγουν εἶναι
 θαυμάσια.

Τὸ μοναστήριον τοῦ ἀδελφοῦ Σεραπίωνος
 ἐμπεριέχει χίλια τετρακόσια τριάκοντα δύο κελ-
 λία, οἱ δὲ μοναχοὶ του διαιροῦνται εἰς τόσα
 τάγματα ὅσα ἔχει στοιχεῖα τὸ ἑλληνικὸν ἄλ-
 φάβητον. Βεβαίον μάλιστα ὅτι ὑπάρχουν καὶ
 τινες ἀναλογίαι μεταξὺ τοῦ χαρακτήρος τῶν
 μοναχῶν καὶ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων
 ὑπὸ τὰ ὁποῖα κατατάσσονται. Οἱ μοναχοὶ παρα-
 δείγματος χάριν οἱ ὁποῖοι εὐρίσκονται ὑπὸ τὸ
 στοιχεῖον Ζ ἔχουν τὸν χαρακτήρα συνεστραμμέ-
 νον ἐν ἑαυτοῖς οἱ ὁποῖοι εὐρίσκονται ὑπὸ τὸ
 στοιχεῖον Ι ἔχουν τὸ πνεῦμα εὐθύ. Ἐὰν ἤμην
 εἰς τὴν θέσιν σου, ἀδελφε μου, θὰ μετέβαινα
 νὰ βεβαιωθῶ διὰ τῶν ἰδίων μου ὀφθαλμῶν
 καὶ δὲν θὰ εἶχα ἀνάπαισιν μέχρις ὅτου ἴδω
 ἕνα τόσον θαυμάσιον πρᾶγμα.

Ἐπεται συνέχεια.

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ

ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ: Τὸ «Κράτος τοῦ Ζόφου» τοῦ Τολστοῦ. — ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ:
 Τὰ «Στηρίγματα τῆς Κοινωνίας» τοῦ Ἴψεν.

Ἀπλοὶ χωρικοὶ οἱ ἥρωες ὅλοι τοῦ «Κράτους
 τοῦ Ζόφου». Χωρικοὶ ἁμαθεῖς, ἄξεστοι, κτη-
 νόδεις, θρησκοδόληπτοι, φιλοχρήματοι, μέθυσοι,
 ταπεινοί, ἐλεεινοί. Κανὲν πρόσωπον «ἀνε-
 πτυγμένον», ἔξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα, εἰς τὰ νεώ-
 τερα φιλοσοφικὰ καὶ κοινωνικὰ δράματα, ἀντι-
 προσωπεύουν τὸν συγγραφέα, καὶ ἀναπτύσσουν
 θεωρίας, καὶ προσπαθοῦν νὰ δώσουν τὴν λύ-
 σιν τοῦ τεθέντος προβλήματος. Καὶ ὅμως, οὐ-
 δέποτε ρώσσοι συγγραφεῖς, οὔτε αὐτὸς ὁ Τολ-
 στοῦ, ἔγραψε βαθύτερον, ἐπαναστατικώτερον,
 μηδενιστικώτερον ἔργον. Καὶ πραγματικῶς,
 ποῖα στομφοδῆς ρητορικῆ, ποῖα φλύαρος δια-
 λεκτικῆ θὰ εἶχε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀπλῆς,
 τῆς ἀπαθοῦς, τῆς ἀπροσώπου, τῆς ἀριστοτε-
 χικῆς αὐτῆς ἡθογραφίας; Ὁ Τολστοῦ εἰς τὸ
 «Κράτος τοῦ Ζόφου» χαράσσει τὴν εἰκόνα
 τοῦ ρώσσου χωρικοῦ, — μίαν εἰκόνα ἀπείρους
 ζοφεράν, ἁμαθείας καὶ κτηνωδίας εἰκόνα —
 καὶ ἂν αὐτὸς δὲν λέγῃ τίποτε, ἀλλ' ἡ εἰκὼν
 του βροντοφωνεῖ: «Ἴδε ὁ λαὸς ὁ καθηήμενος
 ἐν σκότει!» Καὶ εἶνε ὡς ῥάπισμα κατὰ τῶν
 Ἰσχυρῶν, καὶ ὡς διαμαρτυρία, καὶ ὡς πρό-
 κλησις, καὶ ὡς κατάρα. Τὸ φάσμα τῆς εὐ-
 θύνης αὐτόματον ἀναπηδᾷ, καὶ οἱ ἰσχυροὶ τρέ-
 μουν ἀπὸ φόβου, ἢ καλύπτουν τὸ πρόσωπον
 ἀπὸ ἐντροπῆς, ἢ ἀνατείνουσι τὰς χεῖρας ἀπὸ
 ἀγανάκτησιν.

Εἶνε λοιπὸν ἐντελῶς ρωσικὸν τὸ δράμα
 τοῦ Τολστοῦ, θὰ εἶπετε, καὶ δὲν εἰμπορεῖ νὰ
 ἐνδιαφέρῃ ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας. Οἱ χωρικοὶ
 μας δὲν εἶνε κτήνη. Εἶνε ἐλεύθεροι συνταγ-
 ματικοὶ πολῖται, ψηφοφόροι, ἄνθρωποι, του-
 λάχιστον ὅσον καὶ οἱ ἄνθρωποι τῶν πόλεων
 μας. Καμμία σημαντικὴ διαφορὰ μεταξὺ τῶν
 κοινωνικῶν τάξεων. Ἰσχυροὺς δὲν ἔχομεν, διότι
 ὁ μόνος ἰσχυρὸς ἐδῶ εἶνε ὁ λαός. Τὸ πολί-
 τευμὰ μας εἰς αὐτὸν δίδει ὅλην τὴν δύναμιν,
 καὶ ὅλην τὴν ἐξουσίαν, καὶ ὅλην τὴν εὐθύνην.

Καὶ ἂν εἰς καμμίαν ἑλληνικὴν γωνίαν βασιλεύῃ
 ἀκόμη τὸ κράτος τοῦ Ζόφου. — ὑπόθεσις ἀπλή
 — τὸ σύμπτωμα θὰ ἐθεωρεῖτο παροδικόν καὶ
 ἀσήμαντον. Κοινωνικὸν ζήτημα λοιπὸν δὲν ὀ-
 φίσταται, καὶ ὁ ρωσικὸς μηδενισμὸς θὰ ἦτο
 δι' ἡμᾶς ἀκατανόητος.

Ἄλλ' ὄχι. Ἄν ὑπὸ μίαν ἐποψιν τὸ «Κρά-
 τος τοῦ Ζόφου» μᾶς εἶνε ξένον, — εὐτυχῶς —
 ἀλλ' ὑπὸ ἄλλην μᾶς ἐνδιαφέρει. Εἶνε ἔργον
 ἀνθρώπινον. καὶ εἶνε ἔργον τέχνης ὑπερόχον.
 Οἱ χωρικοὶ ἐκεῖνοι εἶνε ἄνθρωποι ζωντανοί, ἀ-
 ληθινοὶ καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ, ὑπὸ
 οἰονδήποτε περιβάλλον καὶ ὑπὸ οἰανδήποτε
 κατὰστασιν, εἶνε πάντοτε μία, ἀδελφὴ τῆς ἰδι-
 κῆς μας — τί λέγω; αὐτὴ ἡ ἰδική μας — ἀδύ-
 νατον θὰ ἦτο νὰ μὴ αἰσθανθῶμεν τὸ ρίγος
 τῆς συγκινήσεως, ὅταν συγγραφεὺς μεγαλοφυῆς,
 ὅπως ὁ Τολστοῦ, ζωντανεῖ ἄνθρώπους. Τότε,
 μᾶς εἶνε ἀδιάφορον ἂν εἶνε ρώσσοι χωρικοί,
 ἢ νορβηγοὶ ἐφοπλισταί, ἢ ἄγγλοι ἐργάται. Ἄρ-
 κει ὅτι εἶνε ἄνθρωποι. Ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύ-
 την, — καὶ εἶνε ἡ σπουδαιότερα, καὶ εἶνε ἴσως
 ἡ μόνη. — τὸ «Κράτος τοῦ Ζόφου» εἶνε ἐκ
 τῶν μᾶλλον ἐνδιαφερόντων ἔργων, τὰ ὁποῖα
 εἶδομεν ποτὲ ἀπὸ σκηνῆς, διότι βεβαίως εἶνε
 ἐκ τῶν ὠραιότερων, τῶν ἀληθεστερῶν, τῶν
 ψυχολογικωτέρων δραμάτων τῆς νεωτέρας φι-
 λολογίας. Ἡ νυκτερινὴ σκηνὴ μάλιστα τῆς τε-
 τάτης πράξεως, εἰς τὴν ὁποῖαν κορυφῶνται
 ἡ δράσις καὶ ἡ συγκίνησις, ἡ θαυμασία ἐκείνη
 σκηνὴ μεταξὺ τοῦ γέροντος Μήτριτς καὶ τῆς
 μικρᾶς Ἀνιούτσας, ἐν ᾧ κάτω, εἰς τὸ ὑπόγειον,
 σκάπτουν διὰ νὰ θάψουν τὸ νόθον παιδί, τὸ
 ὁποῖον σκοτῶνει ὁ ἴδιος ὁ πατέρας του, — καὶ
 ἡ μικρὰ Ἀνιούτκα, εἰς τὸ κρεβάτι τῆς, μαντεύει
 τὰ πάντα, καὶ φοβεῖται, καὶ δὲν εἰμπορεῖ νὰ
 κοιμηθῇ, καὶ ὁ γέρονς Μήτριτς εἰς μάτην προσπα-
 θεῖνὰ τὴν καθησυχάσῃ, — ὀληρὴ φρίκη τοῦ ἐγκλή-
 ματος ἢ ἀντανάκλωσα εἰς τὸν ἀνέκφραστον τρό-

μον τῆς παιδικῆς ψυχῆς, καὶ ὅλον τὸ κράτος τοῦ ζόφου, τὸ ἀναπαριστώμενον παρακτικῶς εἰς ὀλίγας ἀφελεῖς φράσεις τοῦ γέροντος ἐργάτου περὶ τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως, ἢ φοβερὰ ἢ ἀγριῶς ὠραία αὐτὴ σκηνή, ἢ διαδραματιζομένη εἰς τὸ ἡμίφως τῆς ρωσικῆς καλύβης, φωτισομένης μόνον ἀπὸ τὴν κανδήλαν τοῦ εἰκονίσματος, — εἶνε βέβαια σκηνή, ἢ ὅποια εἰμπορεῖ ἀφόβως νὰ ὑποστῇ τὴν σύγκρισιν πρὸς τὰς τραγικωτέρας σκηνὰς τοῦ παγκοσμίου θεάτρου.

Τὸ κατ' ἐμὲ, τόσην συγκίνησιν, τόσην γνησίως καλλιτεχνικὴν ἀπόλαυσιν, δὲν ἔδοκίμασα ἄλλοτε εἰς θεάτρον. Ὅλα συνέτειναν εἰς τοῦτο: Ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ἀκρίβεια τοῦ σκηνικοῦ διακόσμου τῆς «Νέας Σκηνῆς». Ἡ ἀπαράμιλλος ἢ μοναδικὴ μετάφρασις τοῦ κ. Ἀγαθολέου Κωνσταντινίδου, ὁ ὁποῖος τόσον πιστῶς καὶ τόσον καλλιτεχνικῶς ἀπέδωκε τὴν γλῶσσαν τοῦ χωρικοῦ. Ἡ ἀνατέλλουσα τέχνη τῆς δεσποινίδος Κυβέλης Ἀδριανοῦ — Ἀνιούτσικας καὶ τοῦ κ. Πέτρου Λέοντος — Μητρίτς — ἠθοποιῶν καὶ τῶν δύο σπανίας ἀξίας καὶ φωτεινοῦ μέλλοντος Καὶ ἀκόμη, ἂν θέλετε, ἢ ἐντελής μόνωσίς μου εἰς ἐν θεωρεῖον — τί καλὴ σύμπτωσις! — ὅπου δὲν ἐφοβούμην νὰ μὲ διακόψῃ κανεὶς οὔτε μὲ ἐρώτησιν, οὔτε μὲ σχόλιον... Οὕτω διήλθον ὀλίγας στιγμὰς εὐτυχεῖς, τὰς ὁποίας δυσκόλως θὰ λησμονήσω.

Καὶ οἱ ἄλλοι ἠθοποιοὶ, ὑπὸ τὴν φωτισμένην διδασκαλίαν τῆς «Νέας Σκηνῆς», εἶχον κατανοήσιν καὶ ἐρμηνεύσιν καλὰ τοὺς ρόλους των. Ὁ κ. Σκίτης, ὁ ὑποδυσθεὶς τὸν Νικήταν, ἂν καθυστέρησεν εἰς φυσικότητα εἰς τὰς δύο πρώτας πράξεις, εἰς τὰς ἄλλας ὁμοῦς — εἰς τὸ ἐγγλημα καὶ εἰς τὴν μετάνοιαν, — ἐπέδειξε δύναμιν καὶ ζωὴν, τῶν ὁποίων δὲν ἐμαντεύετο κάτοχος. Φυσικωτάτη ὡς Ἀνύσια ἢ κ. Ἐλένη Πασαγιάννη, καὶ ἀνυπέρβλητος ὡς γέρω- Ἀκειμ ὁ κ. Ἀριστείδης Ζήνων. Καὶ ἂν οἱ λοιποὶ δὲν ἦσαν τόσον ἔξοχοι, κανεὶς ὁμοῦς δὲν ἐχάλασε τὴν ἁρμονίαν τοῦ συνόλου. Μία ἔλλειψις παρετηρήθη πολὺ· ὅτι ἡ γλῶσσα τῶν ἠθοποιῶν δὲν ἐτρεχεν, ὅτι ὅλοι σχεδὸν ἐπερίμεναν ἀπὸ τὸν ὑποβολέα. Ἡμποροῦσε κανεὶς καὶ νὰ ἐπλήρουνε διὰ νὰ διδάσκηται ἀπὸ τὸν κ. Χρηστομάνον, καὶ νὰ κάμνῃ τὴν καλλιτεχνικὴν του προπόνησιν εἰς τὴν «Νέαν Σκηνήν». Ἀλλὰ νὰ τὸν πληρόνουν, καὶ εἰς διάστημα ἐνὸς μηνὸς νὰ μὴ μανθάνῃ ἀπέξω ἓνα ρόλον, — ἅς μὲ συγχωρήσουν οἱ καλοὶ μῆστοι, ἀλλὰ σὰν πολὺ μοῦ φαίνεται...

Τὰ «Στηρίγματα τῆς Κοινωνίας» τοῦ Ἰψεν εἶνε τὸ πρῶτον φιλολογικὸν ἔργον, τὸ ὁποῖον ἔδωκε τὸ «Βασιλικὸν Θεάτρον». Αἰσθανόμεθα εὐκρινῆ χαρὰν δι' αὐτό, καὶ ἔχομεν ἀκόμη τὴν ἐλπίδα, ὅτι δὲν θὰ εἶνε καὶ τὸ τελευταῖον. Εἶνε ἀληθές, ὅτι ἡ χαώδης κατάστασις ἐξακολουθεῖ, καὶ ἰδοὺ ἀμέσως μετὰ τὸ δράμα τοῦ Ἰψεν, φάρασαι πάλιν «μὲ πολλὰς βροντὰς καὶ ἀστραπὰς». Ἀλλ' ἂν μεταξὺ τῶν ἀναξίων αὐτῶν ἔργων παρεισφύσουν μερικὰ ἔργα ἀξίας, πάλιν κέρδος θὰ εἶνε...

Ὁ Ἰψεν ἔγραψε παντὸς εἶδους δράματα: ἱστορικά, σύγχρονα, φιλοσοφικά, συμβολικά. Τὰ «Στηρίγματα τῆς Κοινωνίας» ἀνήκουν εἰς τὰ σύγχρονα (κοινωνικὰ-οἰκογενειακά), εἶνε δὲ ἀπὸ τὰ παλαιότερα τῆς σειρᾶς καὶ ὄχι ἀπὸ τὰ καλλίτερα τοῦ νορβηγικοῦ ἀριστοτέχνου. Ὁ Βέρνικ αὐτός, ὁ ὁποῖος πιστεύεται ὡς χρηστός καὶ τιμᾶται ὡς ἐνάρετος, ἐνῶ διέπραξεν ὄλας τὰς ἀτιμίας καὶ ὄλας τὰς ἀσυνειδησίας, καὶ ὁ ὁποῖος εἰς τὸ τέλος τὸ αἰσθάνεται, καὶ μετανοεῖ καὶ ἀποκαλύπτεται μόνος του, δὲν πληροῖ τὰς ψυχὰς μας, δὲν μᾶς δίδει τὴν τελείαν δραματικὴν συγκίνησιν. Κάτι τοῦ λείπει ἀπὸ ἀλήθειαν καὶ ἀπὸ ζωὴν. Εἰς τὸ τέλος μάλιστα ἴσως ἡ ψυχολογία του εἶνε καὶ ἀνεξήγητος. Ἡ σύγκρισις μὲ τὸν Νικήταν τοῦ Τολστόϊ, θὰ ἦτο κάπως ἀπρόοπτος· ἀλλ' ἦλθεν αὐτόματος εἰς τὸν νοῦν τῶν Ἀθηναίων, οἱ ὁποῖοι τοὺς εἶδαν διαδοχικῶς καὶ παρέβαλαν τὴν παρακτικὴν μετάνοιαν τοῦ ἐνός — διότι ἦτο φυσικὴ, — μὲ τὴν ψυχρὰν μετάνοιαν τοῦ ἄλλου, ἢ ὁποῖα ἦτο ὀλως διόλου τεχνητὴ. Ἐν τούτοις εἰς τὸ πρωτόλειον αὐτὸ τοῦ Ἰψεν ὑπάρχει τὸ ἔμβρονον τῶν ἐπομένων του κοινωνικῶν δραμάτων, τὸ σπέρμα τῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα ἐρευνᾷ εἰς τὸν «Σύνδεσμον τῆς Νεολαίας», εἰς τὴν «Νόραν» εἰς τοὺς «Βρυκόλακας» εἰς τὸν «Ἐχθρὸν τοῦ Λαοῦ». Καὶ τὰ δράματα αὐτά, ἂν καὶ σχεδὸν ὁμοειδῆ, εἶνε τόσον ἀνώτερα, ὀριμώτερα, ὥστε ἡ ἐκλογή τῶν «Στηρίγματων τῆς Κοινωνίας» δὲν μᾶς φαίνεται καὶ τόσον δικαιολογημένη, μολοντί καὶ τοῦτο εἶνε ἔργον τοῦ Ἰψεν ἐπὶ τέλους, καὶ ἔχει τὰς περισσοτέρας ἀρετὰς τοῦ «συγγρόνου» του δράματος.

Τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι εἰς τὸ «Βασιλικὸν Θεάτρον», τὸ ἔργον παρουσιάσθη ἐντελῶς παραμορφωμένον ἐντελῶς ἀγνωρίστον, καὶ διὰ τοῦτο ἤρρεσεν ἀκόμη ὀλιγώτερον. — Ἡ σκηνογραφία — ἐκτὸς τοῦ ἐρυθροῦ ἐκείνου παραπετάσματος — εἶχεν, ἂν ὄχι ἀκρίβειαν, ἀλλὰ τουλάχιστον εὐπρέπειαν καὶ καλαισθησίαν. Ὅλα ὁμοῦς τὰ

ἀλλὰ φρικώδη. Ἡ μετάφρασις τοῦ κ. Σπ. Λάμπρου οὔτε μίαν φράσιν τοῦ πρωτοτύπου δὲν ἀπέδωσε πιστῶς, ἀληθῶς. Ὁ Ἰψεν, ὁ φημιζόμενος διὰ τὴν φωνογραφικὴν ἀκρίβειαν τοῦ διαλόγου του, δὲν ἀνεγνωρίζετο διόλου εἰς τὴν γλῶσσαν ἐκείνην τὴν ἀνάμικτον, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἔλειπε κάθε χάρις καὶ κάθε φυσικότης — μίαν γλῶσσαν τὴν ὁποῖαν οὐδεὶς ποτε ὀμίλησεν εἰς τὸ πραγματικόν, οὔτε καθηγητὴς, οὔτε ἔμπορος, οὔτε χωρικός. Ἦκουσα — καὶ θὰ ἤθελα νὰ ἦτο ἀληθές — ὅτι ὁ κ. Λάμπρος, πολυάσχολος πάντοτε, ἐνεπιστεύθη τὴν μετάφρασιν εἰς ξένας χεῖρας, περιορισθεὶς μόνον νὰ διορθώσῃ μερικὰ ἐδῶ κ' ἐκεῖ, καὶ ἀπελπισθεὶς ἐπιτέλους, ὅταν εἶδεν ὅτι ἔχει νὰ κάμῃ μὲ τὸ κόσκινον τοῦ σχολαστικοῦ.

Μὲ τοιαύτην μετάφρασιν, ἀπορῶ εὐκρινῶς πῶς δὲν ἐπαίξαν χειρότερα οἱ ἠθοποιοὶ. Ἀλήθεια, ἔχουν ὅλοι τὸν στόμνον τῆς παλαιᾶς σχολῆς· ἀλλ' ἂν τοὺς ἔβαζε κανεὶς εἰς τὸ στόμα ζωντανὸν διάλογον, κατ' ἀνάγκην θὰ ἦσαν φυσικώτεροι. Καὶ ἀπορῶ ἀκόμη περισσότερον, πῶς κατώρθωσε νὰ διακριθῇ ὁ κ. Ζάννος καὶ νὰ παρουσιάσῃ ἓνα ναυπηγὸν Ἄουνε, ὁ ὁποῖος ἔκαμεν ἐντύπων... ἀνθρώπου. Ὁρισμένους ὁ κ. Ζάννος εἶνε μάγος!

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Υ. Γ. Τὴν παρελθούσαν Πέμπτην ἢ «Νέα Σκηνή» ἔδωσε καὶ νέον ἔργον, τὸν «Ἐχθρὸν τοῦ Λαοῦ» τοῦ Ἰψεν. Περὶ τούτου θὰ γράψωμεν εἰς τὸ προσεχές.

Ξ.

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ. Τὰ ἀκροάματα καὶ τὰ θεάματα — δὲν ἐνθυμούμαι εἰς ποίαν μακαρίτισσαν ἐφημερίδα, ἔβλεπον αὐτὸν τὸν τίτλον τὸν ἀποχωρίζοντα τὰς δύο αἰσθήσεις — ἐπνίξαν τὰς Ἀθήνας. Ἡ πρωτεύουσα θεᾶται καὶ ἀκροᾶται μέχρι κοφώσεως. Ἰδοὺ μία μικρὰ στατιστικὴ. Τὴν ἐποχὴν αὐτὴν δίδεται μία συναυλία τὴν ἡμέραν. Μέχρι τέλους τῆς σαρακοστῆς καὶ μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς ζέστης ὅλοι οἱ ἐν Ἀθήναις ἠθητοὶ οἱ ὁποῖοι ἔτυχε νὰ τραγουδοῦν ἢ νὰ παίζουσι βιολί, ὅπως ὁ πρόεδρος τοῦ Διεθνούς Ἐλέγχου, θὰ κάμουν καὶ δημοσίᾳ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κάμνουν εἰς τὸ σπῆτι των. Θὰ δώσουν συναυλίαν. Ἐὰν ὑπολογίσωμεν ὅτι οἱ λάρυγγες καὶ τὰ βιολιά ἤρχισαν νὰ φωνάζουν ἀπὸ τὸν παρελθόντα Νοέμβριον καὶ θὰ παύσουν μόνον τὸν Μάϊον, ἔχομεν ἐν ὄλῳ — ἀπὸ 2 συναυλίας τὴν ἐβδομάδα κατὰ μέσον ὄρον — τὸν φοβερὸν ἀριθμὸν 50.

Πενήντα συναυλίας ἀκούει τὸν χειμῶνα τὸ κοινόν, τὸ ἴδιον κάθε βράδυ κοινόν τῶν Ἀθηναίων, οἱ 500 αὐτοὶ ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι τρέφουν τὰ μουσικὰ καὶ τὰ φιλανθρωπικὰ σωματεῖα, οἱ ὁποῖοι συντηροῦν τοὺς πτωχοὺς, τοὺς μουσικοὺς, τοὺς Ἀπόρους Παῖδας, ὅτι

ἐμφανίζεται καὶ τοὺς ζητεῖ βοήθειαν διὰ τῆς μουσικῆς. Εἶνε μία ἀφορμὴ μελέτης τοῦ κόσμου μέσα εἰς τὸν ὁποῖον ζῶμεν, ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἀφορμὴ ὕμνων καὶ διθυράμβων διὰ τὴν ἀντοχήν του. Μαζεύσατε τὰς συναυλίας αὐτὰς τὴν μίαν ἐπάνω εἰς τὴν ἄλλην καὶ ὑπὸ τὸ τεράστιον αὐτὸ φορτίον τῆς ἀκροάσεως, συλλογισθῆτε τὸ ἀκουστικὸν τύμπανον τοῦ ἀκούοντος 50 συναυλίας κατὰ σειράν ἀνθρώπου, τοῦ στενάζοντος ὑπὸ ἑκατὸν ἀκροάσεις μᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ραφωδίας τοῦ Αἰοτ ἢ μιᾶς παρακρουστικῆς ποικιλίας τοῦ Σαραζάτε. Ὑποθέτω ὅτι κατόπιν τοιαύτης ἀρσεως βαρῶν τὸ κοινόν τῶν Ἀθηναίων ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσῃ κοτίνους. Αἱ συναυλίας, ὑπὸ τὴν ἄλλην πεζοτέραν τῶν ὄσιν, εἶνε μία οικονομικὴ κρίσις εἰς τὰς Ἀθήνας. Εἰς περονόσπορος, μία χάλασα, μία πλημμύρα τοῦ Πηνειοῦ, μία φυλλοξήρα. Ἡ ἐπίσκεψις τῆς Ρεζάν ἐχαρακτηρίσθη ὡς οικονομικὴ θεομηνία κατόπιν τῆς ὁποίας αἱ Ἀθῆναι ἔπρεπε νὰ ἀναπαυθῶν διὰ νὰ ἀναρρώσων. Ἀλλ' ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν Ρεζάν, ἦλθεν ἡ Οὐνσουλδ, κολοσσὸς κλειδοκυμβαλιστικῆς τέχνης. Καὶ αἱ Ἀθῆναι δὲν τὴν ἤκουσαν, διότι δὲν ἀντεῖχον νὰ τὴν ἀκούσουν. Τὰ χέρια τῆς μεγάλης ἐκτελεστρίας, τὰ

δύο εκείνα κομπορηγήματα του Υψίστου τα οποία ἐπλάσθησαν διὰ τὰ βασιλεύσων τῶν ἡζων, ἐκτύπησαν τὰ πλῆκτρα ἐνώπιον κενῶν θρανίων.

Προσθέτω καὶ τὸ γεγονός, τὸ μοναδικὸν βέβαια εἰς τὰς καλλιτεχνικὰς περιουσίας τῆς Οὐνσουλδ, ὅτι τὸ βράδι ἐκεῖνο, διὰ τὰ φανῆ ὀλίγος κόσμος εἰς τὴν αἴθουσαν, σὰς ἐπλησίαζε κάποιος ἀπὸ τὴν Μουσικὴν Ἑταιρείαν ὁ ὁποῖος σὰς ἐξήτει ὡς χάριν νὰ ἔλθετε εἰς τὴν συναυλίαν δωρεάν, ὡς ἕμιστον δὲ ρουσφέτι νὰ φέρετε καὶ τὴν οἰκογενειάν σας δωρεάν. Ἡ πτωχὴ Οὐνσουλδ βεβαίως δὲν θὰ ἔλαβεν εἴδησιν τοῦ ἀπελπιστικοῦ γεγονότος. Καὶ νὰ συλλογισθῆ κανεὶς, ὅτι ὁ Παδερέβσκυ διὰ τὰ παιζῆ εἰς τὰ Ἀνάκτορα μίαν σονάταν, ἐξήτησε καὶ ἐπῆρεν ἕνα ναπολεόνι διὰ κάθε νόταν!

— Καὶ ἂν ἡ νότα εἶνε ἐν τριακοστὸν δεῦτερον τοῦ ἑνὸς τετάτου; Τοῦ εἶπεν ἀστεινόμενος ὁ αὐλάρχης.

— Πάλιν ἕνα ναπολεόνι, κύριέ μου.

— Καὶ διὰ τὰς παύσεις;

— Ἐπίσης!

Ἡ Οὐνσουλδ εἰς ἄλλα μέρη βέβαια δὲν πολεῖ εὐθιῆν ἀκάστην νόταν της, ἀλλ' εἰς τὰς Ἀθήνας ἐπέπρωτο νὰ τὴς δώσῃ δωρεάν. Ὁ κόσμος εἶχε ἀλμυρῆ πρό ὀλίγων ἡμερῶν ἀπὸ τὸν θεατρῶν τῆς Ρεζάν καὶ ἀνεπαύετο διὰ τὰ ἀναλήβη νέας δυνάμεις. Ὅτι τὰς ἀνέλαβε ταχέως ἀποδεικνύει ὁ σωρὸς τῶν συναυλιῶν αἱ ὁποῖαι ἐπέπεσαν κατόπιν, καὶ τὰς ὁποίας βαστάζει χωρὶς γογγυσμὸν. Ὅταν 50 συναυλία τοῦλάχιστον ἐντὸς ἑνὸς ἀθηναϊκοῦ χειμῶνος περνοῦν ἀνεμποδίστως ἀκούμεναι, φορτωτόμεναι, βασταζόμεναι ἢ μία μετὰ τὴν ἄλλην ἐπὶ τῶν Ἀτλαντείων ὤμων ἑνὸς καὶ τοῦ ἰδιοῦ κοινοῦ, τὸ ὁποῖον τὰς ἀνέγραψεν εἰς τὸν προῦπολογισμόν του ὡς ἀπαραίτητα ἔξοδα πολυτελείας, τί πρέπει νὰ υποθέσεται; Ὅτι δὲν ὑπάρχει καμμιὰ ζωὴ Τέχνης εἰς τὰς Ἀθήνας τόσον θερμὴ, τόσον σπαργώσα, ὅσον ἡ μουσικὴ ζωὴ. Ὅτι ἡ μουσικὴ ἐγεινεν ἀνάγκη εἰς τοὺς Ἀθηναίους — δὲν ἡξέυρω ἂν πρέπει νὰ τὴν εἶπω ἀνάγκη τῆς ψυχῆς ἢ ἀνάγκη τῆς ἐπιδείξεως μίᾶς τουαλέτας μετὰ εἰς δημοσίαν αἴθουσαν. Ὅτι αὐτοὶ οἱ 500 ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι σκορπίζουν συνδρομὰς δεξιὰ καὶ ἀριστε-

ρά, διὰ τὰ φιλανθρωπικὰ καταστήματα, διὰ τοὺς ἀνδριάντας, ὑπὲρ τῆς ἀποπερατώσεως ἑνὸς ναοῦ, ὑπὲρ ἀναξιοπαθούντος ὑποβολέως θεάτρον, διὰ τοὺς ἀνιάτους, διὰ τὰ λαϊκὰ συστάτια, διὰ τοὺς ἀποστράτους ὑπαξιωματικούς, αὐτοὶ ἀγωνιοῦν νὰ συντηρήσουν καὶ τὰ μουσικὰ σωματεία τῆς πόλεως, καὶ τὰ συντηροῦν ἀκούοντες, μὲ εἰσιτήριον 10 δραχμῶν πολλάκις, 50 συναυλίας ἐντὸς ἑνὸς χειμῶνος, ὅλους τοὺς πατάγους τῶν κλειδοκουμβάλων τὰ ὁποῖα καταθρυμματίζονται ὑπὸ τὸν Αἰσι καὶ τὸν Σοπέν. Πῶς γίνεται τὴν ἡμέραν νὰ μένουν κενὰ τὰ θεάτρα, τὰ ὁποῖα παιζοῦν ἔργα τοῦ Ἱφρεν καὶ τοῦ Τολστόη; Ἰδού ἡ κηλὶς μέσα εἰς τόσον φῶς. Ἀυστηρῶς κοινὸν θεάτρον δὲν ἔχομεν. Ἔχομεν μόνον κοινὰ αἰθούσας, καὶ τὸ χαρακτηριστικὸν τόσον στενῶς καὶ τόσον πεζῶς, διότι ἡ αἴθουσα παιζεῖ τὸν μέγαν ρόλον εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν.

Δύο λέξεις περὶ τῆς συναυλίας ἐν Ἀθήναις. Ἡ συναυλία εἶνε ἡ τρομερώτερον ἐπιχειρήσις αὐτὴν τὴν ἔποχην. Κινεῖται μέσα εἰς τὴν λέξιν αὐτὴν ἕνας πληθυσμὸς καὶ ἕνας συμφορμὸς ἀνθρώπων, ὄργανων, ἐπιδείξεων, μικροφιλοτιμιῶν, ἀκούοντα ἄσθματα καὶ ρέον ἰδρώτες προσπαθείας. Ἡ συναυλία πρέπει νὰ ἔχῃ τὸν μαγνήτην της, καὶ ὁ μαγνήτης ποῦ τραβᾷ τὸν κόσμον πρέπει νὰ ἦεν ἢ προστασία κυριῶν ἢ σύμπραξις ἐρασιτέχνων. Ἄλλὰ ποιόν;

Οἱ ἐρασιτέχναι μετροῦνται εἰς τὰ δάκτυλα! Ἀλλοίμονον δὲ ἂν πρόκειται περὶ κυρίας ἢ κυρίου ὁ ὁποῖος τραγουδεῖ. Τὴν τελευταίαν ὥραν θὰ κρουῶσιν ἀφειδίτως ὁ λαϊκὸς του καὶ ἡ συναυλία ἀναβάλλεται. Τρομερὰ βάσανα, τὰ ὁποῖα ἐννοεῖ μόνον ὁ γνωρίζων ὅτι οἱ παρουσιασμοὶ ἐρασιτέχναι ἐν Ἀθήναις δὲν ὑπερβαίνουν τοὺς πέντε, καὶ ὅτι αἱ ὄρχηστρα ἀποτελοῦνται ἀπὸ τοὺς μουσικοὺς τῆς φρουρᾶς, συρομένους ἐδῶ καὶ ἐκεῖ.

Ὁ πρόεδρος τοῦ Διεθνoῦς Ἑλέγχου, ὁ ὁποῖος ἐπαίξε βιολί προχθὲς εἰς δημοσίαν συναυλίαν, δὲν ἔφερε δυσκολίας εἰς τοῦτο. Τὸ ἀπεδέχθη μὲ πολλὴν προθυμίαν. Καὶ ὅμως λέγεται ὅτι θὰ ἦ ὁ προτιμώτερος νὰ εἶχε κρουῶσιν, καὶ νὰ τοῦ ἀπαγορευθῆ ὁ λατρὸς τὴν ἐμφάνισιν. Θὰ ἐρωτήσουν δὲ πολλοὶ ἀρμοδίως τὰς Δυνάμεις ὑπὸ ποῖον Ἑλεγχον διατελοῦμεν; οἰκονομικὸν ἢ μουσικόν;

ΧΑΡΗΣ ΗΜΕΡΙΝΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΙΣ ΕΝ ΤΩΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΩΝ ΤΗΣ φέλλαν γράφη ἡ «Βορειογερμανικὴ Ἑφημερίς»: «Πρὸ παντὸς ἄξιον μνείας εἶνε τὸ περιοδικὸν «Παναθηναία». Καταφανὸς καὶ εἰς αὐτὸ ἐπικρατοῦν αἱ γερμανικαὶ τάσεις. Εἰς τὸ πρῶτον τεύχος ἐδημοσίευσεν Ἰωάννης ἀδικαιολογῆτως — ἐν ἀρθρῶν περὶ τοῦ Ἰωάννου Παύλου Ρίχτερ τοῦ Μοναχικοῦ. Ὁ θάνατος τοῦ Μπαϊκλιν ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν δημοσίευσιν μακροῦ καὶ ἐμπεριστατωμένου ἀρθρου καὶ τὴν ὡραίαν ἀπεικόνισιν τῶν προσφιλεστέρων του ἔργων. Δύο τάσεις τοῦ περιοδικοῦ τούτου εἶνε ἄξια λόγου: δημοσιεῖει ὡραίας εἰκόνας τῶν παλαιῶν καὶ νέων ἀριστουργημάτων τῆς εὐρωπαϊκῆς ζωγραφικῆς καὶ προσπαθεῖ νὰ συνενώσει τὰ πολλά μικρὰ καὶ ἀντιμαχόμενα φιλολογικὰ ρεύματα, διότι ὑπάρχει καὶ ἐδῶ, μὲ συμπάθειον, Συμβολισμὸς, Μυστικισμὸς, Νατουραλισμὸς... Βαθύτατα τὴν νεοελληνικὴν φιλολογοῖαν καὶ καλλιτεχνικοῖαν ἐνότητα κατατό τὸ γλωσσικὸν ζήτημα καὶ δυσχεραίνει τὸ σπάνιον καταστάσιον, ὑπερήφανον ἔργον, τὴν μόρφωσιν ἐθνους. Οἱ μὲν ἐν τῶν συγγραφέων θέλουν νὰ ἀνυψώσουν εἰς ποιητικὴν καὶ γραφομένην τὴν δημόδη γλῶσσαν, οἱ ἄλλοι ζητοῦν νὰ ἀκολουθήσουν ἄμεσον ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν ἐλληνικὴν ἐξέλιξιν. Μεγάλος δ' εἶνε ὁ ἀνταγωνισμὸς ποία ἐκ τῶν δύο μερίδων ἐχει δίκαιον, τοῦτο ἴσχυρός θ' ἀποδείξῃ ἐν ἔξοχον τάλαντον, τὸ δὲ τάλαντον τοῦτο δὲν ὑπάρχει οὔτε εἰς τοὺς μὲν οὔτε εἰς τοὺς δέ».

Εἰς τὸ ἐγκριτὸν γερμανικὸν φέλλον ἐκφράζομεν εὐχαριστίας διὰ τὰς περὶ «Παναθηναίων» κρισεις του. Μὰς ἐξάρτισε ὅμως τόσῳ θέλει νὰ μᾶς προσέδῃ εἰς τὸ ἄσμα τῆς Γερμανίας. Μὰ διατᾷ; Βεβαίως τὰ δύο ἀναφερόμενα ἀρθρα, καὶ εἰ τι ἄλλο, δὲν δικαιολογοῦν τὸν χαρακτηρισμὸν του. Ἐξ ἴσου ἀναγράφομεν, ἴσως καὶ περισσώτερον, τὴν πνευματικὴν ζωὴν τῶν ἄλλων ἐθνῶν... Ἔπειτα, τί τόξα ἂν ἔχομεν καὶ ἡμεῖς συμβολισμῶν καὶ μυστικισμῶν καὶ νατουραλισμῶν; Εἶνε μικρὰ σήμερον ἢ ἀλληλεπίδρασις καὶ μετὰ τῶν μεγάλων ἀκόμη; Καὶ ὅμως, ὅλοι ἡμεῖς ἐδῶ, ἐν ἰδανικὸν ἔχομεν, τὴν δημιουργίαν ἀγῆς ἐλληνικῆς τέχνης. Καὶ πρὸς τοῦτο ἐργαζόμεθα. Ἴσως μάλιστα κάποι κἀνομεν, ἀφοῦ ὅλος ὁ εὐρωπαϊκὸς τύπος ἐχει μεταφράσει ποιήματα καὶ πεζὰ ἔργα συνεγαθῶν τῶν «Παναθηναίων». Καὶ ἀκόμη, σὰς τὸ ὁμολογοῦμεν ἀφελέστατα, πολὺ ὑπερηφανοῦμεθα, μέσα εἰς τὴν καρδίαν τῆς Γερμανίας καὶ εἰς τὸ Παρίσι, τὸ παλλόμενον ἀπὸ ζωὴν, νὰ ἀναγνωρίζεται καὶ νὰ τιμᾶται καὶ νὰ ἐπιβάλλεται ἡ ἐλληνικὴ τέχνη τοῦ Γύη καὶ τοῦ Μορέας.

ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΣΗΜΟΦΟΡΙΑΝ ΤΟΥ ΜΩΡΕΑΣ.
Ἡ παρισινὴ «Γραφὴ» ἀναφέρει τὴν παρασημοφορίαν τοῦ Ἰωάννου Μορέας, προσθέτει σχετικὰς πρὸς τὴν παράστασιν τῆς «Ἰφγενείας» τοῦ ἑλληνοποιητοῦ: ὁ κ. Κλαρετί, δεξιὸς ἄνθρωπος, ἠδέναιο νὰ ἐπωφεληθῆ τῆς εὐκαιρίας, διὰ νὰ ἀναβίβῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τῆς Γαλλικῆς Κωμωδίας, μὲ ὀλιγοτέρας δαπάνας, ἢ ὅσαι ἐχρεώσθησαν διὰ τὴν «Πατριδα», τὴν θαυμασίαν αὐτὴν Ἰφγενείαν καὶ νὰ ἐφελκύσῃ τὰς συμπάθειας ἑσῶν ἐκείνων ὅσοι εἰς τὴν Γαλλίαν

ἀγαποῦν τὴν ἀγῆν γλῶσσαν καὶ τὴν ἀληθινὴν ποιῆσιν. Τοιοῦτοτρόπως τουλάχιστον θὰ ἦτο συγχορηγούμενος διὰ τὸσας ἄλλας ἀμαρτίας.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΑΦΟΝ ΤΟΥ ΒΕΡΔΑΙΝ. Τὴν 12 Ἰανουαρίου, ἐπέτειον τοῦ θανάτου τοῦ Παύλου Βερδαί, γάλλοι ποιητῆ, θαυμασταὶ τοῦ μεγάλου ποιητοῦ, μετέβησαν εἰς τὸ νεκροταφεῖον καὶ ἀφοῦ ἐκάλυσαν μὲ ἀνθὰ τὸν τάφον του, ἐτέλεσαν τὸ ὡραῖότερον πνευματικὸν μνημόσυνον, διὰ τῆς ἀπαγγελίας στίχων ἀφιερωμένων εἰς τὴν μνήμην τοῦ παραδόξου αὐτοῦ ἀνθρώπου, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ μεγαλειότερος ποιητῆς τῶν τελευταίων χρόνων τῆς Γαλλίας. Καὶ ἐν τῇ γαλλικῶν περιοδικῶν ἀναφέρουν τὸ γεγονός, ἐπάγεται «Ἰδού δόξα, ἐπιφλοσσομένη διὰ πολὺ ὀλίγους ἀκαδημαϊκοὺς».

ΤΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΚΑΙ Η ΝΕΩΤΕΡΑ ΕΠΟΠΟΙΑ

Τὸ παραμῦθον, ὑπὸ τὴν νεωτέραν αὐτοῦ μορφήν, βαθυτέρον, λυρικώτερον, θίγονσαν κάποτε τὰ βαθύτερα προβλήματα τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ἠθικῆς, ὑπὸ τὴν ἀπέριτον αὐτοῦ μορφήν, ἐξελιέσεται εἰς ἕνα φιλολογικὸν εἶδος, τὸ ὁποῖον κατατᾷ καθ' ἡμέραν τὸ νεώτερον γένος. Οἱ ἀναγνώσται τῶν «Παναθηναίων» ἐγκώρισαν ἤδη τὸ εἶδος αὐτὸ μετὰ δύο θνηταῖων ἐγνωρίσασιν τῶν σειρᾶς τῶν «Παραμυθίων τῆς Παλαιᾶς Γαλλίας» τοῦ Μορέας, τὸν «Φίλον καὶ Φιλαννα» καὶ τὸν «Ἰππότην Γαλιάν». Μεταξὺ τῶν νεωτέρων συγγραφέων παραμυθίων ὁ Παύλος Φῶρ θεωρεῖται ὡς γνωστόν ἐκ τῶν βαθυτέρων καὶ γοητευτικωτέρων. Καὶ ὁ Ἄνδρέας Μπονιέ σχολιάζων εἰς τὴν «Κρανὴν Ἐπιθεώρησιν» τὸ ἔργον τοῦ γάλλου μυθογράφου, διαβλέπει τὴν ἐξέλιξιν τοῦ παραμυθίου εἰς εἶδος ἐποποιίας τῶν νεωτέρων χρόνων. «Βλέπομεν», λέγει ὁ κριτικὸς εἰς τὸ «Ἰσθηματικὸν Παρίσι» τοῦ Πάυλου Φῶρ τὸ λυρικὸν ποιῆμα, ἀπολόγητον ὀριστικῶς εἰς τὸ λυρικὸν μυθιστόρημα. Μεταξὺ λυρικῆς ποιήσεως καὶ ἐποποιίας δὲν ὑπάρχει τόσον μεγάλη διαφορά ὅσον κατ' ἀρχὰς ὑπετέθη. Ὅταν ἡ συγκίνησις τοῦ ποιητοῦ, ἔχουσα συνείδησιν τοῦ ἀντικειμένου, τὸ ὁποῖον τὴν ἐγέννησε, γενικεῖται ἐντεινομένη, ἐκδηλοῦται διὰ τῆς ἐποποιίας ἢ τοῦ μυθιστορηματοῦ μετὰ τῶν ὁποίων ὑπάρχει μεγάλη ἀναλογία. Τοιαυτὴ εἶνε ἡ φύσις τῆς ποιητικῆς φαντασίας τοῦ Πάυλου Φῶρ, ἔξωτερικενόμονη μὲ μεγίστην εὐχέρειαν, ἐνθρονίζομένη ἐδῶ ἢ ἐκεῖ, ἐξαιρομένη καὶ προσλαμβάνουσα τὴν ἀντικειμενικὴν τῆς μορφήν. Ἐνόητον εἶνε ὅτι ἐντεινῶν δύναται νὰ προκύβῃ πλοῦσια καὶ μεγαλοπρεπῆς ἡ ἐποποιία τοῦ νεωτέρου κόσμου... »

ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΣΣΩΝ. Εἰς τὴν παρισινὴν «Πρωίαν» ὁ Ἐδμόνδος Πιλόδ δημοσιεύει ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ἀρθρον συγκριτικόν, εἰδος παραλλήλων περὶ τῶν ποιητῶν Ἰουλίου Λαφόγγυ καὶ Κ. Χρηστομάνου, ἂν ὁ μὲν πρῶτος ἐχρημάτισε ἀνογνωστῆς τῆς αὐτοκρατορίας, Ἀγούστας τῆς Γερμανίας, ὁ δὲ δεύτερος ὡς γνωστόν τῆς αὐτοκρατορίας Ἐλισσάβετ τῆς Βαυαρίας. Ἐκ τῶν ἀφορῶντων τῶν

Καί κλαίει στήν καρδιά μου.
Καθώς βρέχει στή χώρα,
Σάν τί μαράζι — άλλοιά μου —
Στραγγίζει στήν καρδιά μου.

Σιγοστάζει ή βροχή
Στή γή, σιά κεραμείδια,
Στήν άχαρη ψυχή
"Ω! τί φέλαν ή βροχή!

Πόνου χωρίς αίτια
Καρδιάς βαρυσταμμένης.
Τάχα καμιά άπιστία;
Πονώ χωρίς αίτια.

Κ' είνε καμύδος περίσσοος
Νά μήν ξέρεσ γιατί,
Χωρίς άγάπη ή μίσος,
Σέ καίει καμύδος περίσσοος.

Φιλότεχνον.

Ἡ περί Θεοτοκοποῦλου μελέτη εἶναι πρό καιροῦ εἰσέτοιμη καί περιμένει τήν σειράν της. Μᾶς ἐπρολάβετε κατὰ ἐν ἡ δύο τεύχη. Ἐνίοτε παρεμπιπτόν τόσα πράγματα ἐπιείγοντα ὥστε ἀναγκαζόμεθα ν' ἀναβάλλωμεν μερικᾶς ἐκ τῶν πρὸς τοὺς ἀναγνώστας μας ὑποσχέσεών μας, χωρίς ὅμως καί νά λησμονώμεν καθ' ὁλοκληρίαν τήν ἐκπλήρωσιν αὐτῶν.

Ἀνώνυμον.

Τί νά οἶς κάμωμεν; Δέν ἀποτελοῦμεν μέρος τῆς Κριτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Β. Θεάτρου. Νομίζομεν καί ἡμεῖς ὅτι εἶναι μᾶλλον ἐπιεικῆς πρὸς τὰ πρωτότυπα ἑλληνικά ἔργα ἐπαφίνουσα τήν τελικὴν κρίσιν εἰς τὸ κοινόν. Ἄλλ' οἱ ταλαίπωροι ἠθοποιοί, ὅπως λέγετε, οἱ ὅποιοι θά μανθάνουν τοὺς ρόλους των διὰ μίαν ἐσπέραν;

Αὐτὸ ἴσως δέν εἶναι δική μας δουλειά.

Ἑλληνα.

Εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἐλευθερίας. Ὅταν ἔχη τις καί, εἶναι ἀνθρώπινον, φαίνεται, νά μὴ δευνῆ πρὸς αὐτὸ τόσον στοργῆν. Τί σημαίνει five o' clock ἢ salon de fleurs!

Καί ὅμως, ἐνθυμούμεθα, μᾶς εἶχαν προξενήσει ἐντύπωσιν, εἰς Στρασβούργον, ὄραϊα καί πολυτελῆ καταστήματα μὲ παλαιὰ καί μανωρισμένας ἐπιγραφάς. Ἄν τὰς ἀνεύρουν, ἦσαν ἠναγκασμένοι νά τὰς γράφουν γερμανιστί. Καί τὰς ἐπρωτιμοῦσαν ἔτσι. Βεβαίως καί ἡμεῖς θά ἐκάμωμεν τὸ ἴδιον, ἂν ὑπερρεοῦμεθα νά τὰς ἔχωμεν εἰς τήν γλώσσαν ξένου κατακτητοῦ. Ἄλλ' εἴμεθα ἐλεύθεροι καί... κάμνομεν ὅπως μᾶς ἀρέσει.

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Ὁ καθηγητὴς τῆς Φαρμακολογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ κ. Ν. Καλλιμαύνης ἤρχεισε τὰς παραδόσεις του εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Νομικῆς Σχολῆς τὴν 18 Ἰανουαρίου. Τὸ ἀκροατήριόν του, ὄχι μόνον ἐκ φοιτητῶν ἀλλὰ καί ἐκ πολλῶν θαναμαστῶν τῆς βαθείας καί διαγωγῆς διδασκαλίας του, ἦτο πολυπληθέστατον.

Ἐν Βιέννῃ ἀπέθανεν ὁ γνωστὸς εἰς τὸ ἀθηναϊκὸν κοινὸν φημισμένος ἀρχαιολογικὸς Κοπέτσκι. Ἐν Ἀθήναις εἶχε λάβει τὸν τίτλον βασιλικοῦ ἀρχαιολογικοῦ.

Ἡ Α. Υ. ὁ Διόδοχος, ἐπιθυμῶν νά συντελέσῃ εἰς τὴν προόδον τῆς γεωργίας ἐν Ἑλλάδι, μεταβάλλει ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς ἔτους τὸ ἐν Μανωλάδι μέγα κτήμα του εἰς πρότυπον ἀγροκήπιον, τὸ ὁποῖον θά χρησιμεύσῃ ὡς κέντρον γεωργικῆς διδασκαλίας εἰς πάντα ἀγρότην, πρὸς τοῦτους θά ἀναπτυχθῇ καί βελτιωθῇ ἡ κτηνοτροφία ἐν αὐτῷ καί οὕτω θά καταστῇ παράγον πρᾶκτικὸς τῆς γεωργικῆς προόδου τῆς χώρας.

Νέα δωρεὰ ἀγγέλλεται τοῦ κ. Μαρασλή πρὸς τὴν Κεντρικὴν Σχολὴν τοῦ Βερατίου. Τὸ ἔργον τοῦ κ. Μαρασλή εἶναι ἐθνικώτατον.

Ἡ μεγίστη ἐμπορικὴ κίνησις τοῦ Πειραιῶς ἐπιβάλλει τὴν ἐκτέλεσιν νέων λιμενικῶν ἔργων παρὰ τὰ τελοῦμενα τώρα.

Οἱ κ. κ. ὑπουργοὶ σκέπτονται ἤδη περὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Ὁ Πειραιεὺς διεκδικεῖ πρῶτην θέσιν μεταξὺ τῶν πρώτων ἐμπορικῶν λιμένων τῆς Ἀνατολῆς.

Ἡρχισαν ἐνέργειαι, τοιχοκολλοῦνται προγράμματα, καταβάλλονται προσπάθειαι πρὸς ζωηροτέραν ἐξορτισίν τῶν Ἀπόκρουσιν Ἀθῆναις. Παρὰ τὴν συντελουμένην ἐργασίαν τῆς προόδου ὅλων τῶν κλάδων εἶναι καί αὕτη μία εὐχάριστος ἐκφανσις κινήσεως καί ζωῆς.

Ἡ Νομικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου ὑπέδειξεν ὡς προσωρινὸς καθηγητὴς τὸν κ. Γ. Στρέϊτ διὰ τὸ Συνταγματικὸν Δίκαιον καί τὸν κ. Ἰ. Εὐταξίαν διὰ τὴν Πολιτικὴν Δικονομίαν.

Συνέστη ἐταιρία ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ κ. Α. Κορδέλλα πρὸς ἐξοράσιν τῶν Ἀθηναίων διὰ κήπων. Ὡς κέντρον τῶν καλλωπιστικῶν ἔργων τῆς Ἐταιρίας, ὑποβλήθην εἰς τὴν μελέτην τριμελοῦς ἐπιτροπῆς, ἐξελέγη τὸ πεδίων τοῦ Ἀρεῶς.

NEA BIBLIA

Ἐξεδόθησαν

Ἡ ΜΑΡΙΣΣΑ ὑπὸ Καλλιγράφου Παρρῆν (Ἀθήναι 1902 τυπογραφεῖον Παρασκευᾶ Λεώνη σχ. 16ον σελ. 432 δρ. 3).

ἩΡΩΪΔΕΣ ΕΝ Τῇ ΠΟΙΗΣΕΙ ΚΑΙ ΕΝ Τῇ ΙΣΤΟΡΙΑ ὑπὸ Σεβαστῆς Ν. Καλλιπέης (Ἀθήναι 1902 τυπογραφεῖον Ν. Ταρουσσοπούλου σχ. 16ον σελ. 170 δρ. 3).

Ἡ ΣΦΑΙΡΑ ἐπιστημονικὸν φιλολογικὸν καί καλλιτεχνικὸν λεύκωμα ὑπὸ Ἡρακλέους Ν. Παπαμανώλη (1902 ἐν Πειραιεὶ τυπογρ. Σφαιρας σχ. 16ον σελ. 290 δρ. 2,50).

ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ. (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελιμῶν βιβλίων). Τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον τῆς ἐφετεινῆς σειρᾶς καί ἀποτελεῖται ἐκ σελίδων 80 μετὰ 11 προσωπογραφῶν διασημῶν ἐπιστημόνων ἀπὸ τοῦ Ἀρχιμῆδους μέχρι τοῦ Λιβυγκιστῶνος. Τὸ περιεχόμενον του, ἀπλοῦν ὅπως ὅλων τῶν δημοσιευμάτων τοῦ Συλλόγου, τέθεικε συγχρόνως καί διδάσκει. Κατὰ Φεβρουάριον θά ἐκδοθῇ ἡ «Ρωσσία» μετὰ εἰκόνας ὑπὸ τοῦ κ. Θ. Βελλανίτου καί κατόπιν τὸ β' μέρος τοῦ «Ἐθνικοῦ πλοῦτου» ὑπὸ τοῦ κ. Δοβέρδου, «Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος» ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Σωτηριάδου κλπ. Τὰ βιβλία τοῦ Συλλόγου πωλοῦνται λεπτὰ 40 εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα καί τὰ ὑποπρακτορεῖα τῶν ἐφημερίδων καί εἰς τὸ Κατάστημα τοῦ Συλλόγου 42 ὁδ. Ἀκαδημίας.

Ἔνα.

HYMN BY LORD MACAULAY an effort of his early childhood hitherto unpublished (Cambridge, Metcalf and Co Ltd 1902).